

Informe Final de Consultoria

Servei d'avaluació de l'impacte de les intervencions finançades per
la Direcció de Justícia Global i Cooperació Internacional
en matèria de promoció de la igualtat de gènere

Barcelona, 15 de desembre de 2022

Equip de treball

Gemma García
Paolo Leotti
Belén Pérez
Rogelio Pla

Part 1. Anàlisi dels paradigmes actuals de feminisme i cooperació: feminismes, justícia de gènere i cooperació internacional	3
Motivacions per a aquesta reflexió. Com a introducció	4
I. Justícia global i justícia de gènere	5
II. Un canvi de paradigma. Del gènere en desenvolupament a la justícia de gènere.....	7
La transversalització de gènere	7
La justícia de gènere, ...	8
III. La justícia de gènere al PDCJG 2018-2021	10
IV. La importància de l'ecosistema	12
Reflexions per analitzar ecosistemes regionals	12
V. Com a epíleg i una conclusió	15
Part 2. Anàlisi del PDCJGB 2018-2021 des de la perspectiva de gènere	16
I. Objectius i metodologia.....	17
II. Anàlisi del PDCJG 2018-2021 des d'una perspectiva de gènere	18
2.1. Disseny i conceptualització	18
2.2. Estructura	23
2.3. Resultats	29
2.4. Processos	35
III. Síntesi de conclusions	36
Part 3. Recomanacions per l'abordatge de la justícia de gènere al proper PDCJGB	38
Recomanacions.....	39
ANNEXOS	41
Annex 1. Annex estadístic	42
Annex 2. Anàlisi de 15 projectes amb marcadors de gènere 2	46

Part 1.

Anàlisi dels paradigmes actuals de feminisme i cooperació:
feminismes, justícia de gènere i cooperació internacional

Motivacions per a aquesta reflexió. Com a introducció

El Pla Director de Cooperació per a la Justícia Global de Barcelona 2018-2021 (PDCJGB) planteja la transformació des de la transversalització tradicional de la perspectiva de gènere als projectes d'educació i cooperació per al desenvolupament cap a la introducció d'una de les justícies que conformen la justícia global i que persegueix l'acció de l'Ajuntament de Barcelona en aquest àmbit: la justícia de gènere.

Tot i que el 2022 s'ha estat treballant a l'avaluació d'aquest Pla Director (que, de fet, ha estat prorrogat per abastar també el 2022) i en l'elaboració del nou PDCJGB 2023 – 2026, la Direcció de Justícia Global i Cooperació Internacional (DJGCI) ha plantejat, addicionalment, avaluar l'impacte de la prioritització de la justícia de gènere en la cooperació que promou, revisar els instruments i millorar la inclusió de la mirada de gènere en totes les accions de cooperació.

Com a part d'aquest procés específic i més enllà dels aspectes quantitius i qualitius de l'anàlisi, relatius a les intervencions finançades, l'impacte de la prioritització de gènere o els instruments per a la seva implementació, s'espera un anàlisi teòric i conceptual relativa als paradigmes actuals del binomi feminisme i cooperació. Servirà aquest anàlisi per emmarcar la revisió crítica al PDCJGB vigent i orientar les recomanacions a cada una de les dimensions d'anàlisi, per al proper Pla Director.

El text pretén aproximar-se a la correlació entre els tres conceptes que constitueixen el títol: feminismes, justícia de gènere i cooperació.

Així doncs, el present document s'estructura en quatre parts partint, a la primera, d'una aproximació conceptual entre la justícia global i la justícia de gènere, on es pretén mostrar la relació entre els dos conceptes i la dependència que la justícia global té de la justícia de gènere com a condició *sine qua non* per a la seva materialització.

Al segon bloc, partint de la premissa de la justícia de gènere com a superació de l'equitat de gènere¹, s'analitzen els enfocaments proposats des dels anys 70 des del feminisme per influir en les polítiques de desenvolupament. D'aquesta manera, es contextualitzen les propostes de la justícia de gènere al PDCJGB i s'aplica un breu anàlisi, cosa que s'aborda al tercer bloc.

El quart punt es concentra a mostrar la importància que tenen, encara o especialment, en espais guiats per paradigmes globals, els anàlisis dels ecosistemes de manera contextualitzada. S'hi inclou un breu recorregut sobre les prioritats de les agendes feministes del Sud global, a tall d'anàlisi dels ecosistemes regionals prioritaris per a la cooperació per a la justícia global de l'Ajuntament de Barcelona.

---

¹ Premissa de partida al disseny del PDCJGB 2018-2021

I. Justícia global i justícia de gènere

El PDCJGB, en el seu caràcter rector de la cooperació internacional, aposta per posicionar la **justícia global** com a *leitmotiv* de la seva política municipal per al sector.

La justícia global ens situaria en un paper més complex que el del desenvolupament. Segons diverses opinions² expressades durant el procés d'avaluació del PDCJGB, és un concepte ampli, dinàmic i en construcció. En el marc del PDCJGB, proposa superar les visions de cooperació al desenvolupament tradicionals i orientar la cooperació internacional cap a un futur desitjable, amb un sistema de relacions d'abast planetari, on les necessitats bàsiques es troben cobertes, les llibertats i les obligacions despleguin sota el principi de responsabilitat global i les persones conviuen en pau. Seria també un espai de confluència de les accions de la cooperació internacional i, alhora, promotora de les mateixes a través de les seves dimensions: justícia econòmica, ambiental, de gènere i dret a migrar i al refugi.

De la mateixa manera, la **justícia de gènere**, malgrat les nombroses interpretacions entorn del concepte, no ens remet a un camp tancat a la definició. Per contra, la seva definició i ús –potser paradoxalment– ens remet a causes o determinants influïts pels contextos i pels usos. Feminismes contextualitzats tant als processos locals com als processos globals derivats de les crisis sistèmiques: econòmica, de cura, ecològica i ètica. Això sí, amb un referent comú, global i transnacional que preconfigura els espais comuns d'opressió.

Activistes i acadèmiques fan servir cada cop més el terme “justícia de gènere” a causa de la creixent preocupació i reconeixement que alguns termes, com “igualtat de gènere” o “integració de la perspectiva de gènere al conjunt de les polítiques”, no comuniquin ni compensin les contínues injustícies de gènere que pateixen les dones. En qualsevol cas, les discussions sobre justícia de gènere tenen punts de partida diferents³:

1. **Atenent el context**, la justícia de gènere representa el final de les desigualtats entre dones i homes, així com prendre mesures per reparar les desavantatges que portin a la subordinació de les dones davant dels homes. La manera com les injustícies de gènere es poden llegir a partir de contractes bàsics (formals o implícits), que estructurin la pertinença de dones i homes a les institucions socials: la família, la comunitat, el mercat, l'estat o les institucions religioses.

Entendre les justificacions ideològiques i culturals per subordinar les dones dins de cada una d'aquestes institucions socials pot ajudar a identificar com desafiar els patrons de desigualtat.

Seria, d'alguna manera, una **anàlisi interseccional**. La interseccionalitat permet analitzar la relació en què diferents eixos de categorització i diferenciació com el gènere, l'etnicitat, la

² En el marc de la consultoria s'han desenvolupat diverses tècniques de recollida d'informació (entre elles, entrevistes i un qüestionari), on s'han generat opinions en relació amb la concepció sobre la justícia global, la justícia de gènere i la seva relació. Aquestes opinions s'incorporen al llarg del text però no com a cites textuales.

³ Goetz, AM (2007). Justícia de gènere, ciutadania i drets. Conceptes fonamentals, debats centrals i noves direccions per a la investigació. Centre Internacional de Recerques per al Desenvolupament, la Justícia de gènere i la Ciutadania. Editat per Maitrayee Mukhopadhyay i Navsharan Singh. Mayol Edicions /IDRC 2008.

sexualitat, la classe, la posició de ciutadania, la diversitat funcional, l'edat o el nivell de formació entre d'altres estan imbricats de manera complexa en els processos de dominació⁴. Tot i això, en els darrers anys diversos autors han analitzat l'èxit de la perspectiva interseccional en els actuals anàlisis i investigacions feministes i mostren certa suspicàcia respecte de la seva utilització com un “remei màgic” (Falcon i Nash , 2015:7) o com una “caixa negra” on cap tot (Lykke , 2011:205)⁵.

Entenem que, a més, caldria fer explícita també l'anàlisi d'altres determinants de tipus geogràfic, com ara les dimensions urbà-rural. Aquí és on les propostes de l'urbanisme feminista poden presentar una contribució molt pertinent al coneixement del context.

L'**urbanisme feminista**⁶, com a posicionament i eina política, considera que la configuració física i social dels espais determina la realitat quotidiana de les persones a la ciutat, i que un enfoc feminista pot contribuir a una transformació social i física, trencant jerarquies i canviant realitats. Parteix de l'anàlisi des de la perspectiva interseccional i promou la participació activa i transformadora de la comunitat i, en particular, de les dones, per proposar un canvi de prioritats a la societat actual, situant la vida quotidiana de les persones al centre de les decisions urbanes, per transformar així les desigualtats que el sistema capitalista, patriarcal i colonial ha reproduït.

2. **En termes d'impacte i procés**, cercar la justícia de gènere ajuda a diferenciar entre el que s'aconseguirà i com s'aconseguirà.
La “justícia de gènere”, **com a resultat**, implica tenir accés i control sobre els recursos, combinats amb **agència**, entesa com la capacitat per prendre decisions.
3. La justícia de gènere, **com a procés**, porta un element essencial addicional: l'obligació de rendir comptes, la qual cosa implica la responsabilitat i capacitat per respondre per part d'aquestes institucions socials precisament creades per impartir justícia.

---

⁴ Grup de Treball de Gènere del Consell de Cooperació per al Desenvolupament. Orientacions per a una cooperació feminista. 2022. Disponible a https://comunidad.coordinadoraongd.net/pluginfile.php/2453/mod_resource/content/1/4_Document%20orientacions%20cooperacio%CC%81n%20feminista.pdf

⁵ Op . Cit a Gandàries Goikoetxea I. (2017). Un neologisme a la moda? Repensar la interseccionalitat com a eina per a l'articulació política feminista. *Investigacions Feministes* , 8 (1), 73-93. <https://doi.org/10.5209/INFE.54498>

⁶ Col·lectiu Punt 6. Per una transformació radical dels espais urbans. 2022. Disponible a <https://criticaurbana.com/per-una-transformacion-radical-de-nostros-espacios-de-vida>

II. Un canvi de paradigma. Del gènere en desenvolupament a la justícia de gènere

L'enfocament de Gènere en Desenvolupament⁷ (GED) proposa l'anàlisi de les relacions entre dones i homes i ve a ampliar (i superar en els seus abasts i propostes) l'anterior paradigma, conegut com a Dones en Desenvolupament (MED, per les sigles en castellà), caracteritzat per la focalització en les dones com a objecte de polítiques i accions de desenvolupament⁸.

Partint d'aquesta premissa, les aportacions teoricopràctiques en el marc del GED⁹ posen l'accent a mostrar com aquestes relacions (desiguals) entre dones i homes condicionen l'accés, el control, la participació i l'impacte en qualsevol procés de desenvolupament d'unes i altres.

Per superar aquestes desigualtats de gènere, en el marc del GED es desenvolupen dues línies estratègiques: la d'apoderament¹⁰ i la de transversalització o mainstreaming de gènere¹¹, ambdues complementàries i necessàries.

- *L'estratègia d'apoderament:*

Allò que distingeix el concepte **apoderament** d'altres similars és l'agència, és a dir, la consideració que són les dones mateixes les que han de protagonitzar el procés de canvi en les seves pròpies vides. Es concedeix una gran importància a la manera com les dones assoleixen intangibles com l'autoestima, l'autoconeixement o la consciència d'organització col·lectiva i de participació política.

- *El mainstreaming o transversalització*

La transversalització de gènere fa referència al fet que les qüestions d'igualtat de gènere s'integrin a totes les polítiques públiques, deixant de ser qüestions marginals o associades només a determinades polítiques socials tradicionals (com la família, per exemple) i proposant-se com una estratègia complementària a les polítiques nacionals de la dona o polítiques específiques adreçades a les dones. Aquestes enfoquen, des de les eines i els marcs d'anàlisi, directament determinats problemes de la desigualtat de gènere, però que no són suficients per contrarestar els efectes de desigualtat que puguin tenir les polítiques generals¹².

A la pràctica, hi ha un ampli consens en què la combinació de les dues estratègies permet ampliar l'impacte de les polítiques públiques sobre la igualtat de gènere com a dret de les dones i vector clau de cohesió social.

---

⁷ A la bibliografia es poden trobar algunes publicacions sobre les variants d'aquest enfocament i les eines d'anàlisi que investigadors, acadèmiques i activistes de tot el món han desenvolupat, en les darreres dècades, com a valuoses contribucions als processos de desenvolupament. No és objecte d'aquest informe el seu anàlisi, però resulta pertinent conèixer-los per a una millor comprensió dels següents apartats.

⁸ Hegoa . Diccionari on line de cooperació humanitària i cooperació al desenvolupament .

<https://www.dicc.hegoa.ehu.es/listar/mostrar/146>

⁹ C Moser , A Moser - Gènere i desenvolupament, 2005. [Transversalització de gènere des de Beijing: una revisió de l'èxit i les limitacions a les institucions internacionals](#)

¹⁰ Clara Murguialday . Empoderament de les dones: conceptualització i estratègies. 2006

<https://www.vitoria-gasteiz.org/wb021/http/contenidosEstaticos/adjuntos/es/16/23/51623.pdf>

¹¹ Irene López (Coord .). Gènere i polítiques de cohesió social. Conceptes i experiències de transversalització. 2007.

https://dhls.hegoa.ehu.es/uploads/resources/4911/resource_files/genero_y_politicas_de_chesion_social.pdf

¹² Irene López (Coord .). Gènere i polítiques de cohesió social. Conceptes i experiències de transversalització. 2007.

https://dhls.hegoa.ehu.es/uploads/resources/4911/resource_files/genero_y_politicas_de_chesion_social.pdf

La justícia de gènere, de manera sintètica, sorgeix com una reacció del moviment feminista a la cooptació formal i apreciació acrítica de l'enfocament de gènere per part de les administracions i dels organismes de desenvolupament.

La inversió en polítiques, estratègies o projectes de dones o de gènere ha configurat una certa complaença en el discurs de moltes administracions públiques -tant del Nord com del Sud global-, cosa que emfatitza el qüestionament a la “institucionalització” de l'enfocament de gènere als marcs de polítiques (dèbils i subjectes a les darreres dècades als vaivens partidistes i les influències religioses).

A això s'hi podria unir també, com a impulsor del canvi de paradigma, una certa obsolescència en el discurs, especialment en contextos regionals amb alguns avenços significatius però parcials, amb més possibilitats d'exemples pràctics, i amb agendes més negociades i homogènies (cas d'Amèrica Llatina), davant del qual es proposen processos transformadors més radicals.

Així, per a l'abordatge dels diversos –i nombrosos– vectors de canvi que requereix la justícia de gènere, el moviment feminista i els agents de cooperació continuen enriquint el debat i avançant en la definició dels processos de desenvolupament vinculats a la justícia global.

La idea, impulsada amb força des dels feminismes africans i llatinoamericans, obliga a disposar de referents que orientin les polítiques públiques cap a una cooperació feminista i transformadora per a una justícia global, sota la premissa que la cooperació serà feminista o no serà transformadora.

El següent quadre proposa una correlació entre l'enfocament MED i GED i alguns dels avenços teòrics consensuats des d'una mirada del feminisme multifocal¹³ per construir una cooperació que superi l'enfocament de gènere i que contribueixi a caracteritzar la justícia de gènere.

---

¹³ Les premisses del feminisme multifocal aporten elements vàlids per a la caracterització de la justícia de gènere. Parteixen de la premissa que totes les dones estem travessades per experiències diferents, realitats multifocals. Per tant, cal ampliar el discurs feminista, establir aliances i enfortir les xarxes per transformar les estructures socials, econòmiques, polítiques o culturals.

Dimensió	DONES EN EL DESENVOLUPAMENT	GÈNERE EN DESENVOLUPAMENT	JUSTÍCIA DE GÈNERE ¹⁴ (feminisme multifocal)
ENFOCAMENT	Dones com centre del problema.	<ul style="list-style-type: none"> Desenvolupament de dones i homes. És una eina 	<ul style="list-style-type: none"> És una política. Suposa una transformació radical que incideix en canvis estructurals del capitalisme, el colonialisme i el patriarcat.
TEMA CENTRAL	Dones (i nens).	<ul style="list-style-type: none"> Relacions entre homes i dones (perspectiva binària) 	<ul style="list-style-type: none"> Analitza i actua a la diversitat d'identitats i expressions de gènere. Subjectes múltiples Contempla la interrelació entre diferents determinants socials: raça, ètnia, classe social, casta, discapacitat, religió, orientació sexual¹⁵
PROBLEMA	L'exclusió de les dones del procés de desenvolupament (la meitat dels recursos humans productius).	<ul style="list-style-type: none"> Relacions desiguals de poder (riquesa i pobresa, homes i dones) que frenen un desenvolupament igualitari i la plena participació de les dones (canvi a la posició de les dones com a categoria homogènia) 	<ul style="list-style-type: none"> Erradicar el patriarcat, l'androcentrisme¹⁶ i l'antropocentrisme¹⁷.
OBJECTIU	Desenvolupament més eficient.	<ul style="list-style-type: none"> Desenvolupament sostenible i igualitari amb presa de decisions compartides entre dones i homes. 	<ul style="list-style-type: none"> Canviar la posició a tota la societat. Desfer tot allò construït per tornar a teixir una nova societat. Incorpora una dimensió crítica a les relacions de poder des de diferents perspectives i veus. Compromís amb la interseccionalitat i la imbricació d'opressions.
SOLUCIÓ	Integració de les dones al procés de desenvolupament existent.	<ul style="list-style-type: none"> "Apoderament" de les dones i persones desfavorides. Transformació de relacions desiguals. 	<ul style="list-style-type: none"> Enfortir els processos de lideratge col·lectiu, l'agència i l'enfortiment de capacitats.
ESTRATÈGIES	<ul style="list-style-type: none"> Projectes de dones/ Component de dones Projectes integrats. Augmentar la productivitat de les dones / ingressos de les dones. Augmentar les habilitats de les dones per a la cura 	<ul style="list-style-type: none"> Identificar i senyalar les necessitats pràctiques de dones i homes per millorar les seves condicions de vida. Alhora, identificar i assenyalar els interessos estratègics de les dones. 	<ul style="list-style-type: none"> S'analitza i es construeix des dels feminismes contextualitzats. Deconstrucció i qüestionament, pensament crític. Visibilitza les múltiples discriminacions i intenta corregir la mirada de l'anàlisi. Analitza interessos econòmics/comercials, de securització de les polítiques de desenvolupament i de coherència de polítiques des d'un enfocament feminista

Elaboració pròpia a partir de De la Creu¹⁸ i Garcia et al.¹⁹

¹⁴ Basat en les propostes de feminisme multifocal en relació amb les teories de GED presentades per García, Ruggiero i Ruiz-Giménez a Aportacions a una política exterior, cooperació i acció humanitària feministes a Sèrie Gènere i Desenvolupament 3: Reflexions feministes: debats i praxis, 2022. Disponible a <https://www.ucm.es/eg/publicaciones>
Amb aportacions de les propostes del feminisme interseccional a <https://elfeminismo.com/conceptos-del-feminismo/interseccionalidad/#SINONIMO-FEMINISME-INTERSECCIONAL>

¹⁵ Base del feminisme interseccional

¹⁶ L'androcentrisme és la visió del món que situa l'home com a centre de totes les coses. Aquesta concepció de la realitat parteix de la idea que la mirada masculina és l'única possible i universal, per la qual cosa és generalitzada per a tota la humanitat, siguin homes o dones. <https://www.mujiresenred.net/spip.php?article1600>

¹⁷ Es tracta d'aquella postura filosòfica o ideològica que col·loca l'home al centre de l'univers.

<https://sites.google.com/site/diccionariodecenteno/a-1/antropocentrismo>

¹⁸ Carme de la Creu. "Guia metodològica per integrar la perspectiva de gènere en projectes i programes de desenvolupament". EMAKUNDE /Institut Basc de la Dona.1998.

https://www.emakunde.euskadi.eus/contenidos/informacion/publicaciones_guias2/es_emakunde/adjuntos/guia_gero_es.pdf

¹⁹ García, Y., Ruggiero, F., Ruiz-Giménez, M. Aportacions a una política exterior, cooperació i acció humanitària feministes. Sèrie Gènere i Desenvolupament, 3. 2022. Disponible a <https://www.ucm.es/eg/publicaciones>

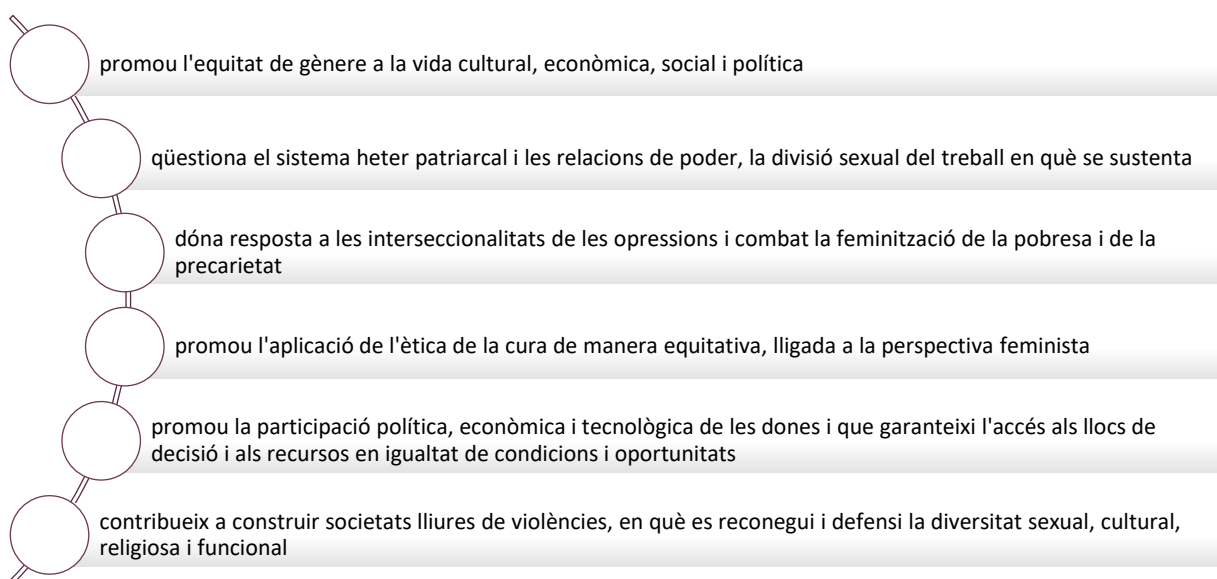
III. La justícia de gènere al PDCJG 2018-2021

En el cas del PDCJGB 2018-2021, la justícia de gènere s'introdueix com a dimensió de la justícia global, que orienta la política de cooperació cap a la superació de l'enfocament de GED.

Es proposa, a nivell teòric, un canvi de visió: des del desenvolupament amb perspectiva de gènere cap a una visió orientada a la justícia de gènere. És a dir, situar les prioritats en la protecció i la recuperació dels drets conculcats (de les dones i de les diferents identitats sexuals i de gènere), focalitzar-se a les estructures (econòmiques, culturals, socials) que generin injustícies de gènere, visibilitzar la distribució de cura i donar suport a processos per redistribuir-los de forma equitativa.

L'Ajuntament de Barcelona explica que la justícia de gènere, com a dimensió de la justícia social, és una justícia entesa com un conjunt de valors essencials com el respecte, el reconeixement, l'equitat o la llibertat, fruit de la convicció que qualsevol política feminista impulsada des de les institucions està en deute amb la lluita, els objectius i les eines del moviment feminista²⁰. Aquest moviment, a través de la seva vessant reivindicativa, ens ha ensenyat que el feminisme és un itinerari d'emancipació que cerca transformar la societat patriarcal, els fonaments de la qual menyspreen aquests valors essencials d'una societat justa i equitativa.

El mateix PDCJGB²¹ aporta una conceptualització de la Justícia de gènere on s'inclouen els següents atributs:

Fent una comparativa amb els marcs d'anàlisi i categories que s'han mostrat a pàgines anteriors, es poden extraure algunes **reflexions per al cas del PDCJGB** i el seu exercici durant aquests cinc anys:

²⁰ Ajuntament de Barcelona. Pla per a la Justícia de Gènere (2016-2020)

²¹ Ajuntament de Barcelona. Pla Director de Cooperació per a la Justícia Global 2018-2021

- A nivell conceptual, el PDCJGB s'ubica al paradigma de la justícia de gènere, però el maneig conceptual que s'infereix²², a la pràctica, estaria més proper al marc d'anàlisi del GED.
  - S'adopta el discurs, però la pràctica dels projectes no varia substancialment respecte del període anterior.
- La transformació de la transversalització tradicional de la perspectiva de gènere a la justícia de gènere té, com a antecedents immediats, mesures d'acció positiva (molt properes a l'enfocament de MED) heretades del Pla Director anterior.
  - Per tant, endarreriments del paradigma anterior han estat superats en el marc del Pla Director vigent, però sense assolir encara un posicionament real al paradigma de la justícia de gènere.
- La justícia de gènere se situa com a dimensió específica de la justícia global, així com a nivell transversal entre els seus objectius. Tot i això, les correlacions entre les dimensions i la seva capacitat d'influir-se mútuament debiliten el potencial transformador de la justícia de gènere i disminueixen els impactes de la justícia global.
- La ceguesa al gènere o la hipòtesi de la neutralitat de les polítiques quant al seu impacte de gènere en els contextos locals més extrems supedita l'acció municipal de cooperació de l'Ajuntament de Barcelona als enfocaments instal·lats als països socis que, en alguns casos, no són especialment impulsors de processos d'apoderament en relació amb les dones o col·lectius LGTBI+.
  - Això pot alimentar percepcions que van, des de la consideració de la impossibilitat d'abordar la justícia de gènere (amb tota la seva càrrega i potencial transformador) als països on es coopera, fins a la ubicació de les accions per abordar-los als marges de les polítiques municipals, restant-los poder de transformació i, en menor mesura, a la corrent principal del canvi quan es disposen de bases i estructures fortes al Sud global.
  - Es planteja el dilema de fer una aposta decidida en relació amb la justícia de gènere, cosa que implicaria un qüestionament sobre la pertinència de cooperar amb certs països o bé l'oportunitat de proposar enfocaments adaptats i contextualitzats que contribueixin a posicionar les agendes feministes locals a les municipalitats amb què es treballa. Qualsevol de les opcions no hauria de passar per invisibilitzar la justícia de gènere als processos de cooperació per a la justícia global de l'Ajuntament de Barcelona.
- No hi ha justícia de gènere i, per tant, la justícia global no serà completa, si no hi ha una veritable intencionalitat per establir aliances amb els moviments feministes locals els quals, des de posicions majoritàriament desfavorables, actualitzen l'estat de les desigualtats, les injustícies i les iniquitats de gènere i són el baròmetre de les conseqüències de les polítiques en els seus contextos territorials.

²² S'infereix de les respostes per part dels agents de cooperació en el marc d'aquesta consultoria.

IV. La importància de l'ecosistema

Mukhopadhyay i Singh assenyalen que, a la dècada de 1990, amb l'expansió de la democràcia, el creixement dels moviments de justícia social i, particularment, dels moviments de dones a tot el món, les agendes sobre drets i justícia es van posicionar com eix central dels debats sobre política internacional. Assenyalen també que als moviments a favor de la justícia de gènere d'aquest període se'ls hi deu gran part de l'augment dels espais on aquestes demandes es van poder articular i debatre²³.

Aquell moment ha passat i, vint anys després, el context s'ha deteriorat. Les crisis concatenades i superposades²⁴ provocades per la COVID-19 han tornat a posar de manifest (o revifar) situacions que semblaven superades sobre com promoure la justícia de gènere en (i a través de) els processos de desenvolupament.

La institucionalització del gènere, mitjançant la integració en el conjunt de polítiques i convertida en l'estratègia principal de processos de desenvolupament, ha tingut efectes desiguals en la correcció de les desigualtats de gènere. Alhora, el clima internacional, tant polític com econòmic, s'ha anat contraient amb l'auge d'ideologies que, des de posicions ultres, actuen manifestament contra les polítiques d'igualtat.

Respondre als desafiaments globals des de la cooperació suposa adoptar una cooperació feminista, crítica i transformadora de les causes de les desigualtats entre homes i dones i en clau de LGTBI+.

Si es vol una cooperació feminista orientada a la justícia de gènere, cal alinear la cooperació amb les agendes dels moviments feministes, capaces de contextualitzar i desenvolupar eines endògenes per enfrontar i erradicar les diferents manifestacions de desigualtat i iniquitat.

Reflexions per analitzar ecosistemes regionals

Seria interessant fer una anàlisi de les aportacions que, des del moviment feminista i de dones, s'han fet, des d'una perspectiva regional, a la construcció de la justícia de gènere. Conèixer les agendes feministes regionals facilitaria la projecció d'aliances d'una manera més sòlida.

Aquest anàlisi, però, excedeix l'objecte d'aquest escrit. Tot i això, i donat l'interès a conèixer les prioritats a l'àmbit de les regions focalitzades al PDCJGB, creiem que és procedent mostrar, d'alguna manera, aquestes referències contextualitzades.

Per a aquest exercici, més descriptiu i sintètic que no pas analític, s'han utilitzat les agendes del moviment feminista i de dones d'Amèrica Llatina, Orient Mitjà i Àfrica Septentrional amb motiu de la commemoració del Dia Internacional de la Dona d'aquest any²⁵.

---

²³ Maitrayee Mukhopadhyay i Navsharan Singh (editors) Justícia de gènere, ciutadania i desenvolupament. Centre Internacional de Recerques per al Desenvolupament. 2007 disponible a <https://idl-bnc-idrc.dspacedirect.org/bitstream/handle/10625/34957/1/IDL-34957.pdf>

²⁴ Pineda i Viladevall, L'Agenda 2030 amb perspectiva de gènere, disponible a <https://revistaidees.cat/ca/la-agenda-2030-con-perspectiva-de-genero/>

²⁵ Referències citades a Molyneux, Maitrayee Mukhopadhyay i Navsharan Singh ofereixen una aproximació des de l'acadèmia i l'activisme feminista a aquesta temàtica. Per a l'anàlisi elaborada s'han utilitzat mitjans de premsa locals, publicacions locals en línia i altres compendis de mitjans de premsa, que han permès conèixer de manera general les reivindicacions per països, en el marc d'una de les jornades clau per al moviment feminista del món, el Dia Internacional de la Dona.

A partir d'aquestes referències s'ha construït el següent quadre, on s'inclouen dos nivells d'informació:

- **Lluites comunes (Moviments feministes i de dones, Organismes Internacionals -OOII-, Agències):** on es mostren algunes de les problemàtiques en què conflueixen les agendes feministes que deriven d'ecosistemes transnacionals amb determinants comuns (a nivell regional i sub-regional).
- **Reivindicacions del moviment feminista i de dones (agenda feminista):** relació agregada de les reivindicacions que el moviment feminista de cada país va abanderar amb motiu del Dia Internacional de la Dona el 2022 i que, en si, constitueixen alhora una nova agenda transnacional (regional i sub-regional).

Esperem que aquest mapeig permeti mostrar, de manera més precisa, els que podrien ser les prioritats que identifica el moviment de dones i feministes, alineades amb les prioritats regionals en el moment actual.

En síntesi, s'espera poder ressaltar la importància que té situar la discussió sobre justícia de gènere, ciutadania i drets en contextos específics i visibilitzar les lluites dels moviments feministes del Sud global, sòcies ineludibles per a l'abordatge de la justícia global.

Amèrica Llatina i el Carib	Hi ha notables diferències a la regió entre els països que en aquest moment estan travessant crisis de governabilitat i on el moviment de dones, feministes i LGTBI són objecte de repressió. Amb tot, les lluites de les dones per la igualtat de ciutadania a la regió comparteixen tres importants característiques.		
Lluites comunes (Moviments feministes i de dones, OOII, Agències)	Les demandes de justícia de gènere s'alineen amb les campanyes més àmplies sobre DDHH i de restauració de la democràcia. Aquests temes es van sentir amb intensitat a països que experimentaren règims autoritaris.	La reelaboració de les idees de ciutadania per incloure idees de "ciutadania activa", aspecte que va més enllà d'una relació purament jurídica que confereix drets a subjectes passius, sinó que implica participació i agència.	L'enteniment de la ciutadania com a procés que inclou superar l'exclusió social que es percep com a multidimensional i comporta formes de marginació social, econòmica i política.
Reivindicacions del moviment feminista i de dones (agenda feminista)	La violència de gènere o violència masclista i el femicidi, exigint justícia i reparació.	La reivindicació de l'avortament i, en un marc més ampli, la garantia dels drets sexuals i reproductius	La derogació de lleis masclistes, patriarcals i misògines.
	El repudi de les polítiques neoliberals, desautoritzadores i generadores de desigualtat.	El reclam de legislacions que contemplin els drets de les dones.	

Àfrica i Orient Mitjà ²⁶		Al debat sobre la justícia de gènere, ciutadania i drets es perceben “àrees problemàtiques”, a la definició i lluita per la justícia de gènere i la igualtat ciutadana ²⁷		
Àfrica subsahariana				
Lluites comunes (Moviments feministes i de dones, OOII, Agències)	Pocs avenços de les investigacions i advocacy a la justícia de gènere, per la superposició de sistemes de lleis obligatòries, tradicionals i religioses, que regeixen les relacions de família.	La multiplicitat de sistemes de relacions regeix les relacions i fa més complexa la cerca de “solucions” de gènere justes.	L'ecosistema de relacions ha portat a confusió i debat entre les advocades de la justícia de gènere respecte a la millor manera d'avançar cap a una agenda d'igualtat i justícia de gènere.	
Orient Mitjà i l'Àfrica septentrional ²⁸				
Lluites comunes (Moviments feministes i de dones, OOII, Agències)	La ciutadania amb atributs diferencials i desiguals per a homes i dones articula les relacions estat-societat.		Les relacions estat-societat es basen en identitats adscrites a la religió i les estructures de parentiu redueixen l'espai d'influència dels moviments de dones per la igualtat i la justícia de gènere.	
Reivindicacions del moviment feminista i de dones (agenda feminista) ²⁹	L'augment de la seguretat de les dones.	Per la pau, el paper de les dones en els processos de pau.	L'emancipació de les dones i el dret a viure amb independència dels homes, és a dir, a viure soles.	El lideratge i la participació política.
	La necessitat de legislacions que redueixen les discriminacions, inclosa la mutilació genital femenina.	Els drets reproductius: anticoncepció.	La violència domèstica, de gènere.	Per l'avenç en la igualtat de gènere i l'apoderament de les dones.
Mediterrani ³⁰	Amb caràcter específic per a l'àrea mediterrània i a partir dels informes de l'Euromediterrània Women's Foundation, que ha escollit 7 localitzacions (Algèria, Egipte, Jordània, Palestina, Líban, Marroc i Tunísia), s'apunten els vectors de canvi següents:			
Lluites comunes (Moviments feministes i de dones, OOII, Agències)	Harmonitzar les lleis nacionals amb les Constitucions i completar les llacunes jurídiques que encara permeten les pràctiques discriminatòries cap a les dones.	Reconèixer que les barreres polítiques, econòmiques i educatives, així com les violències basades en el gènere, es recolzen en una mentalitat patriarcal que cronifica la discriminació	Aproximar els canvis de mentalitat dels operadors del sistema de justícia amb els paradigmes que es pretenen incorporar a nivell legislatiu.	Associar les administracions locals amb les associacions feministes i de DDHH locals.
<i>Elaboració pròpia</i>				

²⁶ Nyamu-Musembi, Mounira Maya Charrad i Ratna Kapur a Maitrayee Mukhopadhyay i Navsharan Singh (editors) Justícia de gènere, ciutadania i desenvolupament. Centre Internacional de Recerques per al Desenvolupament. 2007 disponible a <https://idl-bnc-idrc.dspacedirect.org/bitstream/handle/10625/34957/1/IDL-34957.pdf>

²⁷ Mounira Xerrau. Desigualtat ciutadana: temes de justícia de gènere a l'Orient Mitjà i l'Àfrica septentrional. Justícia de gènere, ciutadania i desenvolupament. Centre Internacional de Recerques per al Desenvolupament. 2007 disponible a <https://idl-bnc-idrc.dspacedirect.org/bitstream/handle/10625/34957/1/IDL-34957.pdf>

²⁸ Mounira Charrad. Desigualtat ciutadana: temes de justícia de gènere a l'Orient Mitjà i Àfrica septentrional. Justícia de gènere, ciutadania i desenvolupament. Centre Internacional de Recerques per al Desenvolupament. 2007 disponible a <https://idl-bnc-idrc.dspacedirect.org/bitstream/handle/10625/34957/1/IDL-34957.pdf>

²⁹ https://mujeresporafrica.es/mxa_estudia/lo-que-las-africanas-reivindicaron-el-8-de-marzo/

³⁰ <https://blogs.lavanguardia.com/los-trabajos-y-los-dias/2017/06/27/mujeres-feministas-fondistas-mediterraneas-96494/> i <https://associations.euromedwomen.foundation/?offset= 12>

V. Com a epíleg i una conclusió

L'exercici de reflexió que es proposa en els termes de referència ha permès obrir una reflexió àmplia sobre els paradigmes dels feminismes, la justícia de gènere i el nexa amb les accions de cooperació.

El text posiciona tres eixos d'anàlisi basats, a la vegada, en tres hipòtesis gestades a partir de l'estudi d'abundant documentació relacionada amb la temàtica de referència, el mateix PDCJG i les diverses aportacions obtingudes a les entrevistes a personal de L'Ajuntament a les àrees de cooperació per a la justícia global, gènere, feminismes i LGTBI+.

- La primera, el vincle evident entre la justícia global i la justícia de gènere, i la complexitat que suposa convertir la teoria en pràctica; així com el fort enllaç entre els paradigmes de GED i justícia de gènere i les implicacions que té, en la teoria i la pràctica, aquesta transició.
- La segona, la premissa del PDCJGB de superar les tesis GED i posicionar-se al paradigma de la justícia de gènere, així com la dificultat que comporta impulsar la cooperació per a la justícia global des de la pràctica de la justícia de gènere.
- La tercera, les dificultats per orientar la cooperació tècnica o directa en matèria de gènere en contextos diversos, adoptar posicions més proactives i d'acord amb els principis de la justícia de gènere.

Per concloure i tancar un escrit que en origen pretenia fer una síntesi (de la qual probablement no se n'ha fet gala), ens permetem posar en valor una idea que s'ha posat de manifest al llarg del document i que orienta els camins pels quals inevitablement la cooperació ha de transitar, per posicionar-se en el paradigma de la justícia de gènere i, per tant, la justícia global.

Qualsevol proposta de cooperació que es desenvolupi en el futur s'ha d'inscriure en un marc sòlid de DDHH, en què els drets de les dones i la igualtat de gènere siguin objectius clars, juntament amb l'eliminació de totes les formes de discriminació per raó de gènere, incloses les formes de violència sexual i altres formes de violència per raó de gènere contra persones LGTBI. Aquesta agenda ha d'abordar les qüestions sistèmiques i estructurals del poder que informen de les profundes atrocitats, injustícies i desigualtats del capitalisme neoliberal patriarcal, el militarisme i els fonamentalismes religiosos³¹.

Mentre l'estructura econòmica de la societat impedeixi a les dones accedir equitativament als recursos necessaris per participar plenament a la vida social, s'estarà institucionalitzant una distribució inadequada. Mentre l'ordre social de l'estatus presenti les dones com a subjectes inferiors a la categoria de socis plens a la interacció, s'estarà institucionalitzant la seva manca de reconeixement. En qualsevol dels dos casos, el resultat és un sistema de gènere moralment indefensable³².

---

³¹ <https://leyderecho.org/movimientos-feministas-transnacionales/?amp>

³² Nancy Fraser. La política feminista a l'era del reconeixement: un enfocament bidimensional de la justícia de gènere. <https://revistaseug.ugr.es/index.php/arenal/article/view/1417>

Part 2.

Anàlisi del PDCJGB 2018-2021 des de la perspectiva de gènere

I. Objectius i metodologia

L'anàlisi que es presenta a continuació té un doble objectiu:

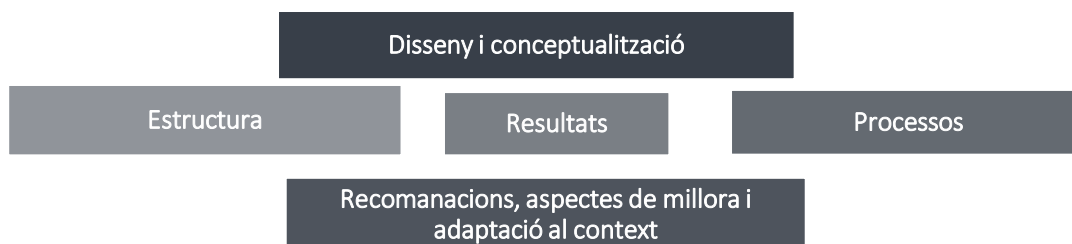
- Oferir una mirada crítica des d'una perspectiva de gènere del PDCJGB 2018-2021 que permeti obtenir aprenentatges.
- Elaborar propostes específiques que tributin a la transversalització de gènere en l'avaluació del PDCJG 2018-2021.

Metodològicament, l'anàlisi s'ha estructurat a partir d'una aproximació "no tradicional" (no basada en els criteris convencionals del CAD) als àmbits de l'avaluació, amb l'objectiu de facilitar una anàlisi més adaptada a les particularitats que presenta el PD al seu disseny³³.

Per a l'obtenció de la informació s'han aplicat diversos instruments que, de manera més àmplia, es recullen a l'annex que exposa el pla de treball de la consultoria.

La síntesi gràfica de les dimensions utilitzades per a la realització de l'anàlisi i sobre les quals s'estructuren les conclusions i l'anàlisi que les acompanya, així com les recomanacions per al disseny del següent PDCJGB són les següents³⁴:

³³ Com annex s'inclou el pla de treball aprovat, que conté més detall sobre la metodologia aplicada així com dels instruments i agents de cooperació consultats durant el procés.

³⁴ Al pla de treball que es presenta com annex, s'ofereix més detall sobre les dimensions i els àmbits d'anàlisi sobre els quals s'ha estructurat el procés de recollida i anàlisi d'informació.

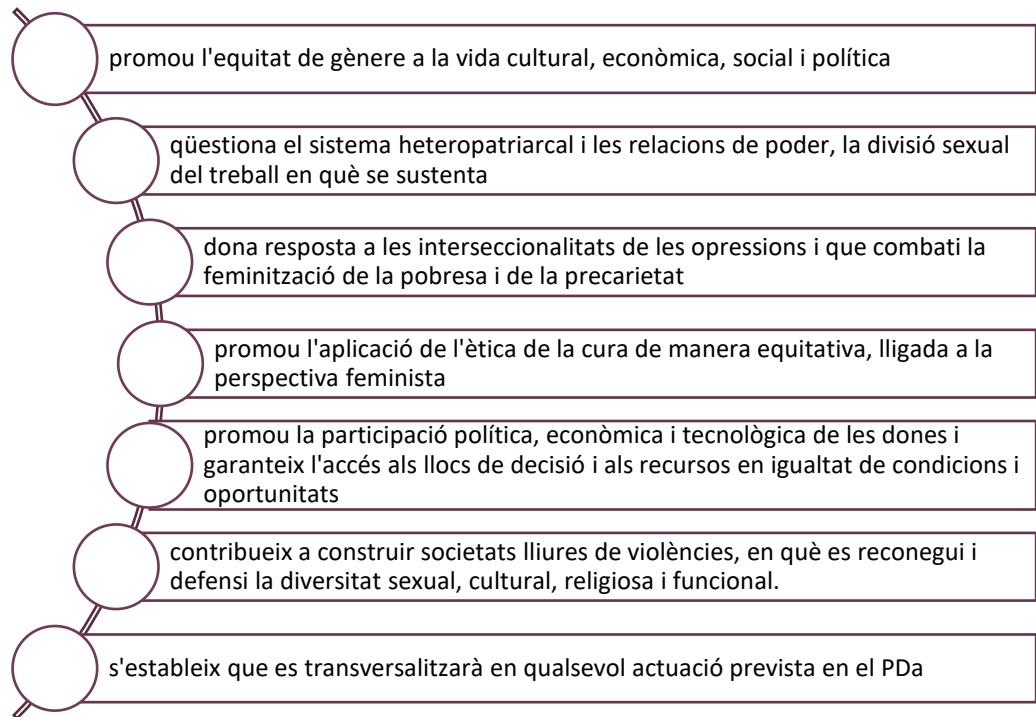
II. Anàlisi del PDCJG 2018-2021 des d'una perspectiva de gènere

---

2.1. Disseny i conceptualització

PDCJGB 2018-2021	<ul style="list-style-type: none"> • El PDCJGB posiciona l'equitat de gènere al nucli de la política de cooperació internacional. <p>El diagnòstic per a l'elaboració del PDCJGB 2018-2021 ofereix una anàlisi del PD anterior i avança recomanacions que sustenten l'elaboració del PDCJGB 2018-2021. Tot i que el Pla Director de Cooperació 2013-2016 recollia l'equitat de gènere com a prioritat transversal, el diagnòstic no va incorporar entre les eines l'anàlisi de gènere. Per tant, no hi ha bases que permetin valorar l'exercici del PD anterior o derivar les propostes sobre el vigent.</p> <p>L'anuència a la transició des del GED a la justícia de gènere va respondre llavors a una doble demanda: 1) un interès particular de la de la DJGCI en què el gènere estigués present i tingués una certa prioritització i 2) la demanda per part dels agents de cooperació (ONGD principalment), d'incloure la justícia de gènere com a prioritat sectorial i transversal exclusivament.</p> <p>Així, el PDCJGB recull la dimensió de la justícia de gènere, partint de la premissa que l'enfocament de GED queda "desfasat" en el context del nou PD orientat cap a la justícia global i, per tant, calia introduir un nou paradigma que el superés.</p>
Disseny	<ul style="list-style-type: none"> • L'ecosistema del PDCJGB obvia l'anàlisi pertinent per al desenvolupament de la justícia de gènere. <p>La descripció del context presenta i analitza diverses arestes de les desigualtats estructurals, que donen sentit a les propostes d'una cooperació orientada per la justícia global. Tot i això, el PDCJGB no incorpora informació específica sobre l'ecosistema que afavoreix i promou relacions desiguals entre els gèneres o les desigualtats que les sustenten -també en bona mesura estructurals-. Aquesta feblesa dificulta dimensionar l'abast de la justícia de gènere, especialment en la seva estratègia transversal.</p> <p>En posicionar-se en aquest paradigma nou, l'anàlisi de les causes que sustenten les bretxes requereix un marc d'anàlisi ad hoc. El PD no ho desenvolupa, ni aprofundeix de qualsevol altra forma en les causes que indiquen a les bretxes, com a part del context específic de la justícia de gènere. I, quan aquestes referències s'introdueixen, estan orientades a complementar la visió de la justícia global, i no tant a caracteritzar les injustícies de gènere.</p>
Concepte	<ul style="list-style-type: none"> • La justícia de gènere és coherent amb l'objectiu de la justícia global, però el seu desenvolupament estratègic i operatiu és feble. <p>La justícia de gènere es proposa com una de les bases necessàries per a la promoció de la justícia global, des d'una nova relació entre gèneres. Si bé és una proposició vàlida i pertinent, no té suport en l'anàlisi que contextualitza el PD. La diagnosi o el propi PD no argumenten la selecció d'aquestes fites respecte d'altres possibles (la qual cosa no les invalida). En aquest</p>

sentit, el PD se cenyeix a la caracterització de la justícia de gènere:

La **conceptualització de la justícia de gènere**³⁵ és part del procés de conceptualització, més ampli, de la justícia global. Com a concepte en construcció, en el cas del PDCJGB es nodreix principalment de les aportacions de 1) les àrees substantives de l'Ajuntament, 2) les organitzacions del moviment de dones i feministes del Nord i Sud global i 3) de les pròpies pràctiques a través dels projectes. Més enllà de la conceptualització descrita al PD, des de la DJGCI no s'han elaborat aportacions pròpies que caracteritzin l'enfocament de la justícia de gènere. Com veurem més endavant, aquesta absència de teoria limita l'orientació efectiva de la justícia de gènere cap als paradigmes que el PD identifica i la trasllada al conjunt d'agents de cooperació.

- La feblesa dels nexes verticals i horitzontals en el nivell estratègic (fites, transicions i objectius) del PD limita la concreció transversal de la justícia de gènere.

El PDCJGB posa èmfasi en el marc conceptual. S'esforça per fer evidents els seus compromisos amb la justícia global i els seus components en dos nivells:

a) Fites de la justícia global:

Les fites caracteritzen, en el plànol estratègic, l'objectiu de la justícia global i no s'aprecien amb claredat els vincles que s'hi estableixen, cosa que és fonamental per a assegurar la coherència interna del marc conceptual del PD. En el cas de la **transversalització de la justícia de gènere**, on es converteix en una condició imprescindible perquè es faci efectiva, sens dubte en limita el potencial d'incidència i de transformació.

Justícia de gènere a les fites i objectius

³⁵ A la part 1 d'aquesta avaluació es desplega amb més profunditat l'anàlisi del concepte de justícia de gènere.

Quadre: Relació ideal entre les fites de la justícia global.

A partir d'aquesta anàlisi es pot concloure que:

- La justícia de gènere se situa com una fita específica de la justícia global, cosa que, en termes de planificació, la dota d'un alt potencial de transformació.
- Al PD l'interès per definir cadascuna de les dimensions preval (relació vertical amb la justícia global) respecte de la necessitat de vincular-les de manera horitzontal.
- En aquest plantejament, la transversalització de gènere es debilita.
- Les correlacions entre les fites i la seva capacitat d'influir-se mútuament debiliten, alhora, el potencial transformador de la justícia de gènere i disminueixen els impactes de la justícia global.
- A excepció de la justícia econòmica, on es fa una referència clara sobre “el reconeixement explícit del treball no remunerat que sovint fan les dones”, no s'estableixen vincles entre la dimensió de gènere i la resta de les justícies que orientin de manera efectiva aquesta transversalització.

b) En les transicions de la justícia global:

Malgrat l'interès declarat al PD per emprendre els processos de trànsit cap a la justícia global d'acord amb el marc conceptual, la transició de la justícia de gènere s'esvaeix en els principis. El sobreentès mandat de la transversalització de gènere hauria requerit, a aquest nivell, un reforçament de les capacitats institucionals per dur-lo a terme.

c) En els objectius estratègics:

L'anàlisi de transversalització de la justícia de gènere en els objectius estratègics fa que:

- Pel que fa a la capacitat de la justícia de gènere per influenciar (transversalitzar-se) en els objectius del PD, es planteja una situació similar a l'anterior. S'observa que l'absència de referències explícites que vinculin la justícia de gènere amb la resta d'objectius del PDCJGB facilita que es prolonguin pràctiques que el PD preveia superar (GED) sota el nou paradigma de la justícia global. Aquesta és una afirmació reiterada i posada de manifest per diversos agents durant el procés de recollida d'informació.
- De la mateixa manera, s'ha pogut apreciar la divergència entre l'acceptació i l'ús de la dimensió de justícia de gènere en el discurs i la pràctica, on els projectes mantenen l'enfocament operatiu del marc anterior (GED), probablement en absència d'una major concreció estratègica de la justícia de gènere.

- El model lògic del PDCJGB reflecteix parcialment el mandat transversal de la justícia de gènere i no recull en el nivell operatiu actuacions per al seu compliment.

A partir de l'esquema elaborat ad hoc per a la **representació del model lògic del PD** que es presenta a continuació, es poden observar amb més precisió les conclusions que s'han presentat en els punts anteriors.

De manera general, la posició en el marc de programació de la justícia de gènere permet afirmar que hi ha un interès explícit perquè la justícia de gènere ocupi una posició privilegiada en el conjunt del PD.

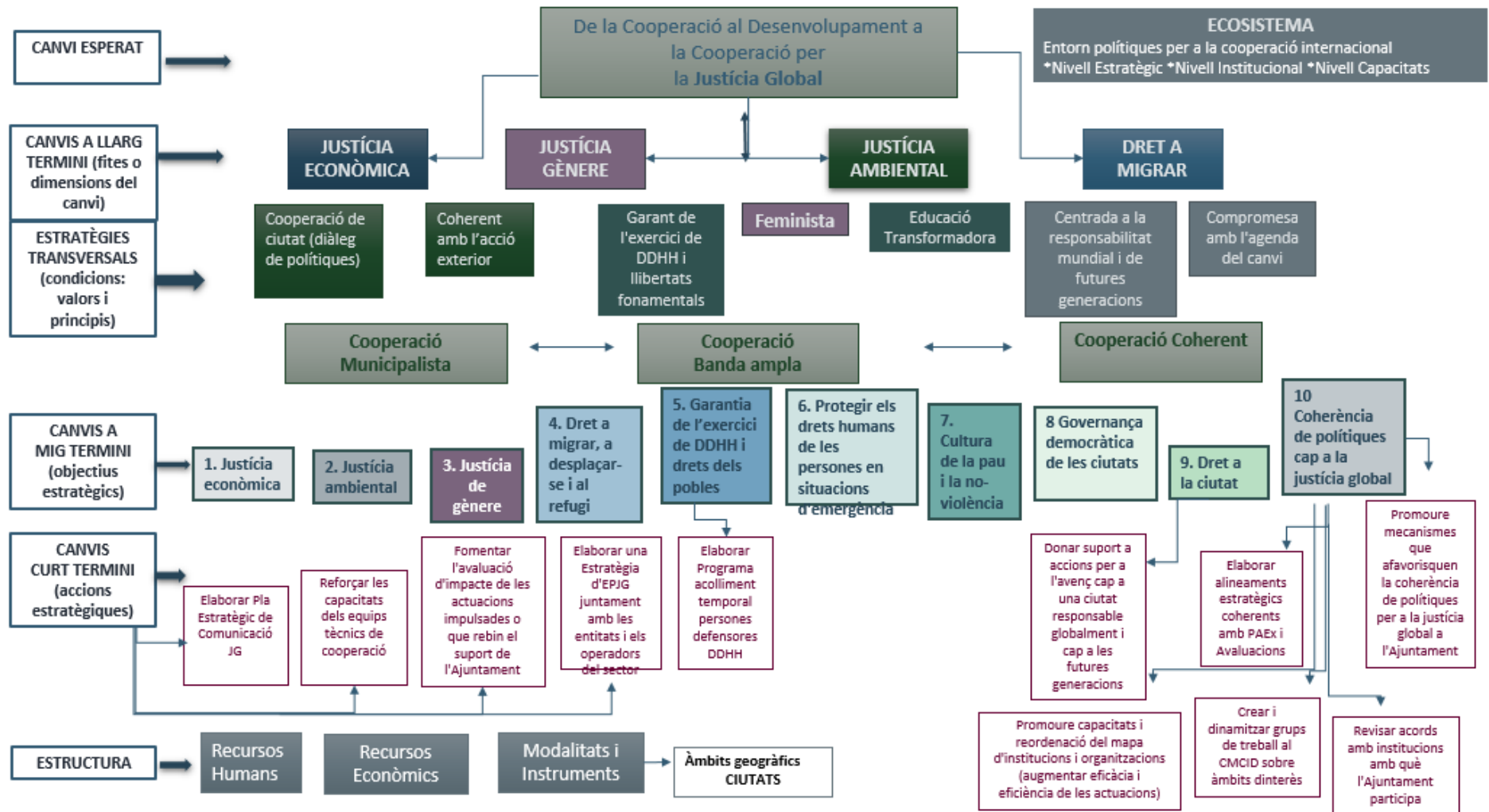
No obstant això, la debilitat principal per a la seva efectiva transversalització està relacionada amb l'absència de connexions explícites en el plànol horitzontal, és a dir, com es concreta la justícia de gènere a la resta de fites o com es concreta la justícia de gènere al nivell dels objectius si, en tots dos casos, la justícia de gènere s'incorpora com a fita i objectiu.

Adicionalment, la dificultat per establir les relacions verticals o la desigual seqüència en el desenvolupament lògic dels objectius estratègics -des dels canvis desitjats als efectes esperats (relacions verticals)- que caracteritza el conjunt del PD, tampoc no permet identificar quina és la ruta crítica per assolir la justícia de gènere i, a més, la justícia global. Aquest aspecte, a nivell gràfic, es mostra als buits i desiguals vincles entre els nivells del model lògic.

En termes de la teoria del canvi, com s'apuntava, l'esquema gràfic mostra els nivells de canvis projectats que, amb alguna dificultat, es poden inferir de l'anàlisi del PD però no les estratègies operatives i la continuïtat a llarg, mitjà i curt termini per a assolir-los.

Aquesta dispersió i la complexitat del model lògic (independentment de l'estructura de la representació) no facilita l'acostament del conjunt d'agents de cooperació, des de l'òptica de la banda ampla que planteja el PD.

Quadre: Posició de la justícia de gènere en la construcció del model lògic del PDCJGB 2018-2021 (elaboració pròpia)

2.2. Estructura

- Els recursos econòmics assignats a la implementació de la justícia de gènere han estat més significatius respecte dels recursos destinats a la seva institucionalització.

L'assignació de recursos per a la transversalització de gènere a la implementació del PDJGB ha estat significativa, però també desigual:

- Recursos destinats a l'enfortiment intern: una dotació de recursos humans i tècnics amb competències i especialització en justícia de gènere limitades
- Recursos econòmics: una alta concentració de fons, a través de la convocatòria pública de subvencions per al treball amb ONGD, a més dels destinats a l'àmbit de la cooperació tècnica.

Les aliances amb la Direcció de Serveis de Gènere i Polítiques del Temps reforcen les capacitats de la DJGCI. Aquesta circumstància suposa una fortalesa per a la DJGCI, en tant que la dota d'una assessoria amb alta qualificació en matèria d'igualtat i alinea les seves accions amb les polítiques de gènere del consistori.

De la mateixa manera, es posen de manifest algunes debilitats:

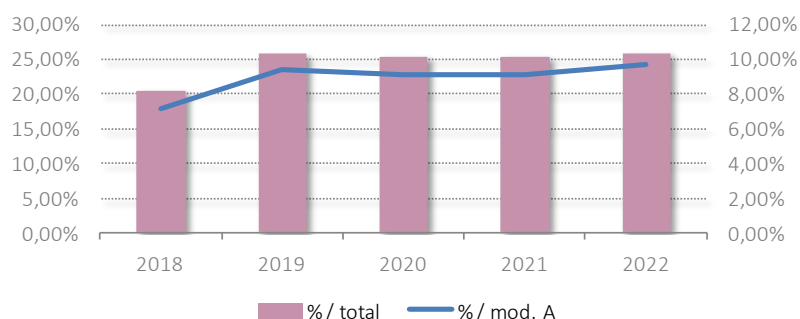
- ✓ La DJGCI no disposa de personal expert o amb coneixements sobre justícia de gènere, cosa que debilita el potencial de treball en aquest àmbit i, en conseqüència, en el marc de la justícia global.
- ✓ La figura del punt focal per a la justícia de gènere sembla haver respost més a tasques assignades per al seguiment i requeriments informatius a l'interior de l'Ajuntament que no pas a aspectes tècnics substantius, sobre els quals no sembla que hi hagi unes directrius clares de treball. Per tant, la interlocució amb les nombroses entitats i institucions que treballen sota el paraigua de la justícia de gènere presenta limitacions.
- ✓ L'enfortiment de les capacitats del personal directiu i tècnic amb l'objectiu de generar una millor comprensió, dimensionament i implementació de les línies de treball de la justícia de gènere, s'ha realitzat a través de programes generalistes de l'Ajuntament i no ad hoc, al marc de la justícia global.
- ✓ Aquesta circumstància implica una certa inèrcia cap a processos que lideren altres àrees de l'Ajuntament sobre la justícia de gènere, o bé cap a les propostes de les municipalitats, en el cas de la cooperació directa, i de les ONGD, en el cas de les convocatòries.

Pel que fa als recursos econòmics, l'anàlisi s'ha vist limitada pel fet que la sistematització d'informació realitzada a través de les memòries anuals no recull dades diferenciades per fites del PDJGB i, per tant, tampoc aquelles relacionades amb les actuacions dirigides específicament a promoure la justícia de gènere. En aquest sentit, l'Ajuntament de Barcelona encara no té identificades les seves necessitats informatives.

Tot i així, hi ha evidència que un percentatge rellevant dels recursos es destina a la modalitat A3 del programa A de la convocatòria de subvencions (projectes dirigits a la promoció de la justícia de gènere). Durant la vigència del PDCJGB, el percentatge de fons destinats a aquesta modalitat ha crescut, tant sobre el total de les modalitats, com sobre el total de la modalitat A, tal com es mostra a la taula i gràfic següent:

Taula i gràfic: Evolució del pressupost executat en la modalitat A3, entre el 2018 i el 2022 (elaboració pròpia a partir de les convocatòries)

	2018	2019	2020	2021	2022
% / mod. A	17,95%	23,45%	22,71%	22,71%	24,15%
% / total	8,21%	10,33%	10,18%	10,18%	10,37%

✓ Modalitats i instruments:

- Les mesures utilitzades per incorporar la justícia de gènere als instruments de cooperació, si bé són positives, són insuficients i no tenen un caràcter estratègic.

La promoció de la justícia de gènere als instruments de cooperació es fa efectiva, principalment, a través de mesures molt concretes, que no tenen un caràcter estratègic i que s'implementen en el marc de la convocatòria pública de subvencions. Aquesta convocatòria conté 3 programes diferents: (A) cooperació per a la justícia global, (B) cooperació per a la justícia global a ciutats específiques i (C) educació per a la justícia global. Les mesures esmentades són:

- El programa A inclou 5 modalitats o categories i una d'elles, l'A3, està adreçada a la promoció de la justícia de gènere.
- Amb caràcter general, l'enfocament de gènere no s'introdueix com a criteri a les bases dels 3 programes (A, B i C), si bé sí que es valora a través d'un marcador que inclou criteris específics. A nivell intern aquest marcador es desglossa en 18 criteris que es tradueixen (sobre el total de 100 punts assolibles per cada proposta) en un màxim de 2 punts: 0 (no orientat), 1 (significatiu) i 2 (principal).

D'una banda, la modalitat A3 serveix com a instrument per concentrar les accions pròpies de justícia de gènere en el conjunt del PD i, de l'altra, el marcador de gènere té l'objectiu de transversalitzar aquest enfocament a la totalitat de les modalitats i afavorir que els projectes finançats incloguin la perspectiva de gènere.

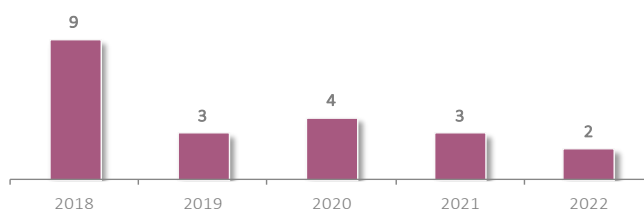
Les dues mesures ja estaven presents al PD anterior. Amb l'entrada en vigor del PDCJGB 2018-2021 s'hi incorporen algunes modificacions que afavoreixen la transició des de l'enfocament de GED al nou paradigma de la justícia de gènere, però sense aconseguir-ho del tot. Així, l'actual modalitat A3, que agrupa les antigues modalitats A2 (projectes de cooperació per a la justícia global que promouen els drets del col·lectiu LGTBI) i A3 (projectes de cooperació per a la justícia global que reforcen les capacitats productives amb un enfocament especial de gènere), ja no es focalitza en projectes productius (més proper a l'enfocament MED que al GED), sinó en actuacions de naturalesa diversa i relatives a diferents sectors d'intervenció, dirigides a promoure la justícia de gènere:

- ✓ Defensar els drets sexuals i reproductius i la diversitat sexual i de gènere amb especial atenció al col·lectiu LGTBQ+.
- ✓ Impulsar oportunitats laborals lliures de desigualtats de gènere.
- ✓ Promoure l'aplicació de l'ètica de la cura de manera equitativa.
- ✓ Garantir la participació política, econòmica i social de les dones i accedir-hi a càrrecs de decisió.
- ✓ Contribuir a construir societats lliures de violències.

L'agrupació de dues modalitats diferents en una ha tingut com a conseqüència involuntària que la modalitat de projectes amb enfocament LGTBI hagi perdut certa visibilitat. El fet és que en la modalitat actual (A3) es presenten menys projectes respecte al període anterior i, a més, no s'esgota el crèdit disponible reservat en aquesta modalitat, que compta amb una reserva de fons específics.

Gràfic: Evolució del nombre de projectes LGTBI presentats en la modalitat A3 entre els anys 2018 i 2022.

- La qualitat de l'abordatge de la justícia de gènere mostra diferències significatives segons les modalitats.

La **modalitat A3 concentra** el 13,22% dels projectes finançats entre el 2019 i el 2022, i la seva existència situa el programa A en les **puntuacions més altes del marcadore de gènere**. El 74% dels projectes de la modalitat A compta amb una puntuació de 2 (la màxima) al marcadore de gènere, sent el 45% corresponent a la modalitat A3 i el restant 55% a les altres modalitats (A1, A2, A4 i A5).

En el cas de les **modalitats B i C**, però, els percentatges són més baixos, de 67% i 33% respectivament. Això pot tenir relació que en els programes B i C no hi ha una modalitat específica per a la promoció de la justícia de gènere. En el cas del programa C, a més, s'ha assenyalat durant la fase diagnòstica que aquest fet podria estar vinculat a la manca de claredat en la definició de l'Educació per a la Justícia Global (EpJG) al PDCJGB. Aquesta ambigüitat representa una dificultat afegida per a la transversalització de gènere en aquest segment. Dins del programa C, les modalitats en què el marcadore amb puntuació màxima no és el dominant són la C2, C3 i C4. A les primeres dues és dominant el marcadore 1 i en la modalitat C4, el 0.

Podríem concloure que, si bé la **modalitat A3** ha tingut un **efecte positiu** quant a la incorporació de l'enfocament de gènere als projectes finançats per aquesta via, és una mesura insuficient, ja que no es transversalitzen ni s'estén a la resta d'iniciatives que es presenten a aquesta convocatòria de subvencions.

- ✓ **Marcadore de gènere:**
  - El marcadore de gènere és una eina d'avaluació adequada però, a la pràctica, presenta debilitats: està infravalorada en el conjunt de puntuacions que determinen l'aprovació de projectes i no és útil per impulsar la transversalització de l'enfocament de gènere als projectes que es presenten a la convocatòria de subvencions.

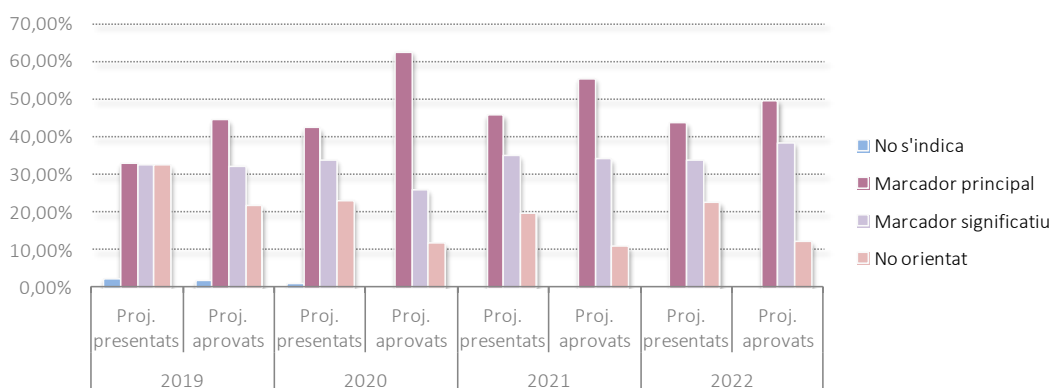
L'anàlisi del **marcador de gènere** posa en relleu que, si bé es configura com una eina adequada, té algunes debilitats.

D'una banda, la puntuació assignada al marcador (2 punts sobre 100) suposa un **pes molt poc rellevant sobre la puntuació total**. Com a conseqüència, no és imprescindible que un projecte tingui transversalitzat correctament l'enfocament de gènere per ser finançat. Segons les dades extretes, el 7,50% dels projectes aprovats entre el 2019 i el 2022 tenia una puntuació de 0 al marcador de gènere i el 72% dels projectes denegats en aquest mateix període havia obtingut la puntuació màxima (2 punts).

D'altra banda, tal com està dissenyat el marcador, **no aporta cap informació qualitativa sobre el nivell de compliment de cadascun dels criteris** que inclou. En la major part dels casos, les puntuacions varien entre 0 i 1, sense puntuacions intermèdies o ponderacions que permetin valorar fins a quin punt la informació inclosa al projecte és indicativa d'una transversalització correcta de l'enfocament de gènere, i si aquesta és realment sòlida o bé és superficial o es queda al plànol teòric.

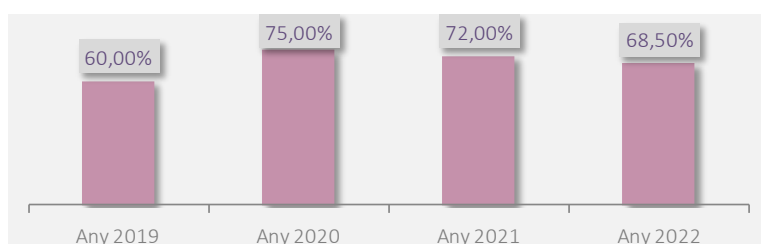
Com a resultat de l'aplicació de marcador de gènere, com es pot observar al gràfic següent, no s'adverteix una progressió ascendent que sigui sostinguda en el temps, en les puntuacions obtingudes en el període 2019-2022, ni entre els projectes presentats ni entre els finalment aprovats.

Gràfic: Evolució de les puntuacions obtingudes al marcador de gènere, entre 2019 i 2022 (elaboració pròpia a partir de bases de dades de projectes presentats i aprovats)

L'evolució es mostra amb més claredat al gràfic següent, que compara la mitjana per any del percentatge d'abast de la puntuació màxima (2 punts) en el cas dels projectes aprovats.

Gràfic: Evolució de les puntuacions obtingudes al marcador de gènere, entre 2019 i 2022 (elaboració pròpia a partir de bases de dades de projectes aprovats)

Una altra característica del marcador de gènere que crida l'atenció és que **els criteris d'avaluació són els mateixos per a totes les modalitats**, incloent la modalitat A3. No s'han elaborat criteris específics en funció de les característiques i la naturalesa dels projectes,

segons el programa o la modalitat a què es presenten les propostes.

Aquests criteris, heretats del període anterior, amb prou feines han patit evolució durant la vigència del PDJGB, si bé s'han introduït algunes millores:

- ✓ A partir de l'any 2019, el marcador de gènere acumula 2 punts en lloc de 1.
- ✓ L'any 2022:
  - Es modifica l'enunciat del criteri 6, que fa referència als objectius i resultats en lloc del disseny de les activitats.
  - S'hi inclou un criteri nou, el 13, en relació amb l'experiència de les entitats en l'execució d'activitats o projectes adreçats a la promoció de la justícia de gènere.
  - Es desglossa la puntuació dels criteris 4 i 5, que arriben a puntuacions màximes de 3 punts.

Taula: Evolució (2018-2022) dels criteris d'avaluació continguts al marcador de gènere (elaboració pròpia a partir de les eines d'avaluació ex ante)

	Pregunta	2018	2019	2020	2021	2022
Redacció	C1. La formulació del projecte utilitza un llenguatge incloent?	√	√	√	√	√
	C2. S'esmenta i s'explica la promoció de la igualtat de gènere i/o la lluita contra la discriminació de les dones o de la desigualtat de gènere en els objectius, la justificació o les activitats?	√	√	√	√	√
	C3. Les dades utilitzades per a l'elaboració del disseny de les activitats es desglossen per sexe?	√	√	√	√	√
Diag.	C4. En la fase de diagnòstic, anàlisi de vulneració de drets es fa una anàlisi de discriminació de gènere, és a dir, com aquesta vulneració de drets afecta de forma diferenciada a homes i a dones?	√	√	√	√	√
Disseny	C5. La lògica d'intervenció contempla a més de les necessitats pràctiques de les dones els interessos estratègics de gènere?	√	√	√	√	√
	C6. Figuren els aspectes de gènere en la planificació i disseny de les activitats? (2019-2021)	√	√	√	√	
	C6. Figuren els aspectes de gènere en els objectius i resultats? (2022)					√
	C7. Es considera la realització d'accions per disminuir les bretxes de gènere o alguna condició de desigualtat entre dones i homes?	√	√	√	√	√
	C8. El projecte esmenta i/o contempla la promoció de diferents tipus d'organitzacions de dones, feministes o grups de masculinitat o el treball amb les mateixes?	√	√	√	√	√
	C9. El pressupost assignat al projecte integra despeses relacionades per la promoció de la igualtat de gènere?	√	√	√	√	√
	C10. Algun dels indicadors establerts mesura la reducció de la desigualtat entre dones i homes assenyalada en la justificació?	√	√	√	√	√
	C11. En els processos de seguiment i avaluació establerts estan integrats els aspectes de gènere?	√	√	√	√	√
Entitat	C12. L'entitat sol·licitant i/o soci local aporta com a documentació complementària algun document institucional de gènere?	√	√	√	√	√
	C13. L'entitat sol·licitant i/o soci local constaten la realització prèvia de projectes o activitats que hagin contribuït de manera significativa a la promoció de la igualtat entre dones i homes?					√
Total puntos CAD de gènere:		1	2	2	2	2

Com a conclusió, es presenta un balanç sintètic entre els aspectes positius i a millorar de l'eina:

Aspectes positius:

- Visibilitat de bretxes als projectes: a través dels criteris establerts es visibilitzen, desagregats per sexe, els resultats i impactes que preveuen els projectes.
- Ben integrat a l'eina d'avaluació: El marcador té un caràcter transversal respecte del conjunt de l'eina d'avaluació i ocupa, a més, un espai específic.

- Per tant, és una part visible i ben ubicada al conjunt de l'eina d'avaluació.

Aspectes a millorar:

- Poc valor de la puntuació: El pes poc rellevant amb què compta el marcador sobre el total de la puntuació del projecte resta efectivitat a aquesta eina. L'augment d'un punt a l'any 2019 (d'1 a 2 punts) és insuficient per assolir l'objectiu.
- Baix pes dels aspectes qualitatius: La major part dels indicadors del marcador de gènere no permeten focalitzar-se en una anàlisi qualitativa del seu compliment, és a dir, si aquesta es dóna només a nivell teòric o operatiu en el projecte, ja que no inclou cap ponderació (amb puntuacions intermèdies) en funció del grau de correcció. D'aquesta manera, amb què hi hagi referències, encara que siguin vagues o poc rellevants, s'atorga la puntuació, sobrevalorant de vegades alguns dels projectes i equiparant-los, a altres que incorporen l'enfocament amb més profunditat i correcció.
- Alguns dels elements dels projectes amb un fort component de gènere no són visibles a través dels criteris inclosos al marcador. Si bé els criteris que conté són adequats, caldria completar-ho amb alguns altres que estan absents.
- L'estructura dels formularis no facilita la posada en valor i la transversalització efectiva de la justícia de gènere. A més, no existeix una adequada correlació entre el contingut dels formularis de sol·licitud i els criteris d'avaluació inclosos en el marcador de gènere.
- És una eina valorativa interna, no orientada a l'aprenentatge: El desconeixement dels criteris de valoració del marcador de gènere per part de les entitats, no serveix com a referència per orientar la transversalització de la justícia de gènere en els projectes.

* Cas pràctic: anàlisi de 15 projectes amb marcador de gènere 2. Veure annex

- **No s'ha generat coneixement en relació amb la justícia de gènere, conseqüència de la feble complementarietat entre els instruments de planificació i seguiment i de la no definició de necessitats informatives en matèria de justícia de gènere.**

El PDCJGB contempla una estructura per fer el seguiment, l'avaluació i la rendició de comptes que consta de les eines següents:

- Els **plans anuals**, així com les estratègies temàtiques i geogràfiques.
- Les **memòries anuals**, com a principal instrument per al seguiment, orientat a la transparència i la rendició de comptes.
- Les **avaluacions** tant del propi PD com dels projectes implementats per les entitats i, en especial, dels impulsats directament per l'Ajuntament.

Durant l'avaluació s'ha evidenciat que aquesta estructura no s'ha desenvolupat prou ni se n'han homogeneïtzat els seus diferents elements, que no mantenen la mateixa ordenació, ni sistematitzen la informació seguint el mateix esquema.

D'una banda, els plans anuals reescriuen el que disposa el PDCJGB, centrant-se en els objectius estratègics i no contemplant informació ni dels principis inspiradors ni de les transicions i actuacions estratègiques. Per part seva, les memòries anuals utilitzen altres criteris de sistematització de la informació, en una línia continuïsta amb el període anterior. Aquesta manca de coherència dificulta, a la pràctica, extreure informació vàlida sobre el grau d'assoliment de les diferents fites del PDJGB, incloent-hi la justícia de gènere, que alhora permeti treure conclusions i prendre decisions a nivell estratègic

Seguiment

2.3. Resultats

- Es constata que en el nivell d'objectius estratègics la transversalització de gènere és desigual i insuficient.

A partir de la informació existent, conèixer l'abast dels impactes de gènere al nivell dels objectius del PDCJGB, en absència d'una meta avaluació dels projectes finançats en cadascun, no és viable.

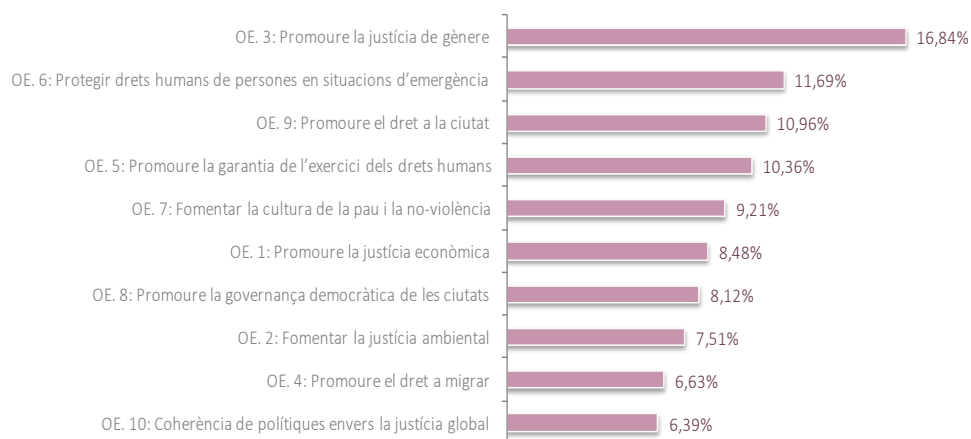
Per tant, aquesta anàlisi es presenta, en termes quantitius, a partir de la informació recopilada per la DJGCI sobre els projectes aprovats durant el període comprès entre 2019 i 2022 (de l'any 2018 no s'han recollit les puntuacions obtingudes al marcadore de gènere i no es compta amb aquestes dades) i, en termes qualitius, a partir de les contribucions dels agents de cooperació durant el procés d'avaluació.

Si analitzem la informació "per objectius estratègics" inclosa a les memòries anuals, en el període comprès **entre els anys 2018 i 2021, l'objectiu estratègic que ha acumulat més fons és el 3, dirigit a promoure la justícia de gènere**. Si bé l'any 2018 l'objectiu amb més concentració de fons va ser el 7 (fomentar la cultura de pau i la no-violència), a partir del 2019 l'objectiu 3 ocupa el primer lloc entre els deu objectius, amb un percentatge del 18% dels fons el 2019, del 22% el 2020 i del 17% el 2021.

De l'anàlisi de les dades s'infereix que aquesta progressió podria estar lligada a les característiques específiques de la modalitat A3. També posa de manifest que hi ha un alt interès en l'abordatge de la justícia de gènere per part de les entitats que presenten propostes a la convocatòria de subvencions, així com una base organitzativa àmplia i diversa (banda ampla). També en la cooperació tècnica s'han desenvolupat un conjunt d'accions específiques alineades amb la justícia de gènere que són reconeixibles i que tenen impactes clars i distingibles.

Al gràfic següent s'observa la progressió de percentatges de concentració de fons de l'AOD per objectius, excloent-ne la part del pressupost destinada a l'estructura de la DJGCI.

Gràfic : Distribució de recursos per objectiu del PDJGB en el període 2018-2021 (Elaboració pròpia a partir de les memòries anuals)

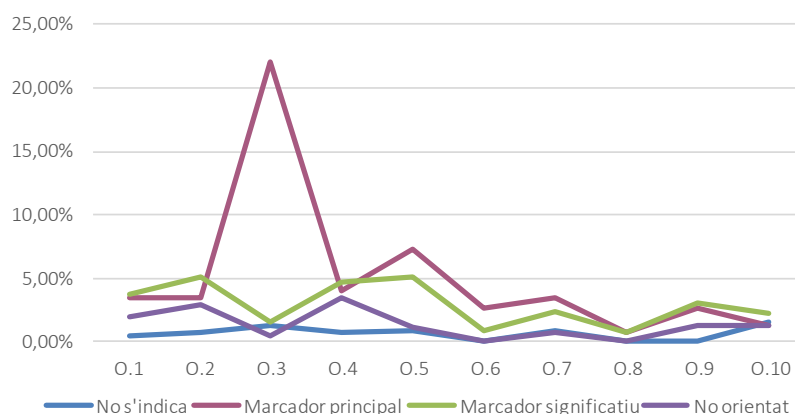

Si, a més, prenem en consideració les **puntuacions obtingudes per projecte al marcadore de gènere** (0, 1 o 2), l'objectiu estratègic 3 acumula el 25% del total dels projectes aprovats, que es desglossa en un 22% amb 2 punts al marcadore de gènere, un 1,5% amb 1 punt i un 0,5% amb 0

punts.

A la gràfica següent es mostra la distribució en percentatge de projectes, per marcador de gènere i objectiu estratègic, sobre el total de projectes aprovats.

Gràfic: % de projectes per marcador de gènere i per objectiu estratègic (elaboració pròpia a partir de bases de dades de projectes aprovats)

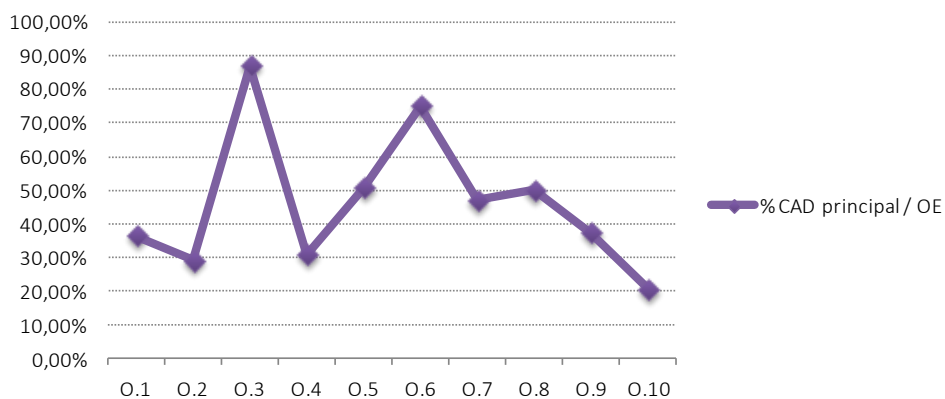
L'anàlisi dels objectius estratègics dóna resultats desiguals en relació amb la transversalització de la justícia de gènere.

- La següent anàlisi pren com a mostra els projectes que han obtingut la puntuació màxima (2 punts) al marcador de gènere.

Al gràfic següent s'observa amb claredat com alguns objectius, entre els quals hi ha el 3, tenen una alta concentració de projectes i, tanmateix, d'altres, com és el cas de l'objectiu 10 (coherència de polítiques), del 2 (promoció de la justícia ambiental) i del 4 (promoure el dret a migrar) tenen un baix resultat quant a percentatge de projectes amb un marcador de gènere amb puntuació màxima.

Taula i gràfic: % de projectes aprovats amb marcador de gènere 2 per objectiu estratègic (elaboració pròpia a partir de bases de dades de projectes aprovats)

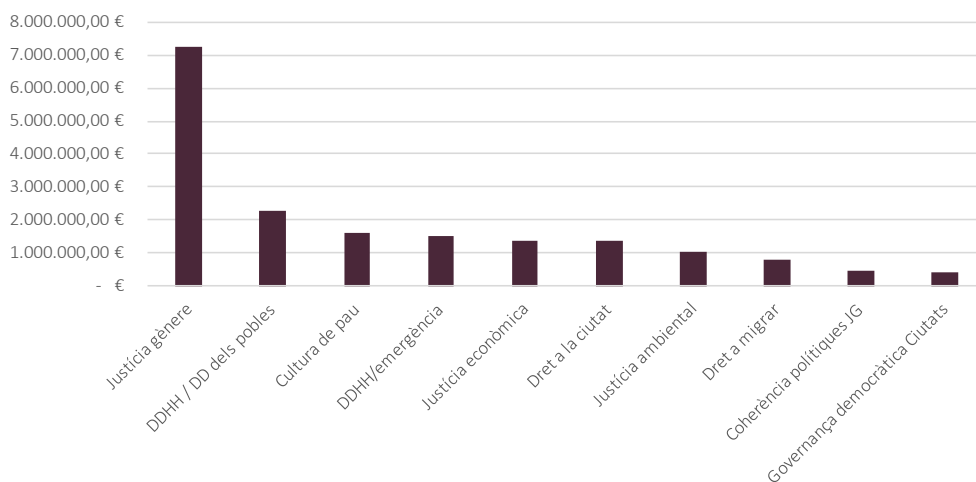
CAD DE GÈNERE	0.1	0.2	0.3	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	0.10
% CAD principal / OE	36,33%	29,07%	86,97%	30,99%	50,77%	75,00%	47,00%	50,00%	37,45%	20,66%

S'aprecia un resultat similar si l'anàlisi el fem per distribució de fons en lloc de per percentatge de projectes, i en aquest cas és l'objectiu 8 (promoure la governança democràtica de les ciutats), el 10 (coherència de polítiques) i el 4 (promoure el dret a migrar) aquells en què es

concentren menys projectes amb la puntuació màxima al marcador de gènere.

Gràfic: Distribució de fons per marcador de gènere 2, entre el 2019 i el 2022, i per objectiu estratègic (elaboració pròpia a partir de bases de dades de projectes aprovats)

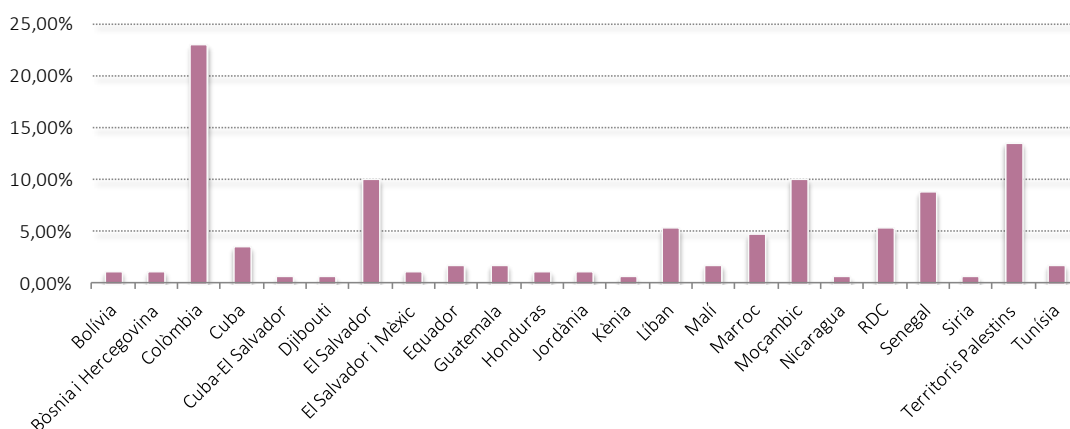

- Encara que existeix una certa dispersió geogràfica, un elevat numero de projectes amb impacte de gènere es concentra a les ciutats prioritàries.

No existeix informació desagregada sobre intervencions amb impacte de gènere en les memòries anuals, de manera que, per a fer aquesta anàlisi, s'han pres com a referència tots els projectes amb una puntuació de 2 en el marcador de gènere, a més dels de la modalitat específica A3. Finalment, s'han inclòs els projectes de cooperació tècnica executats en el període de 2019 a 2022.

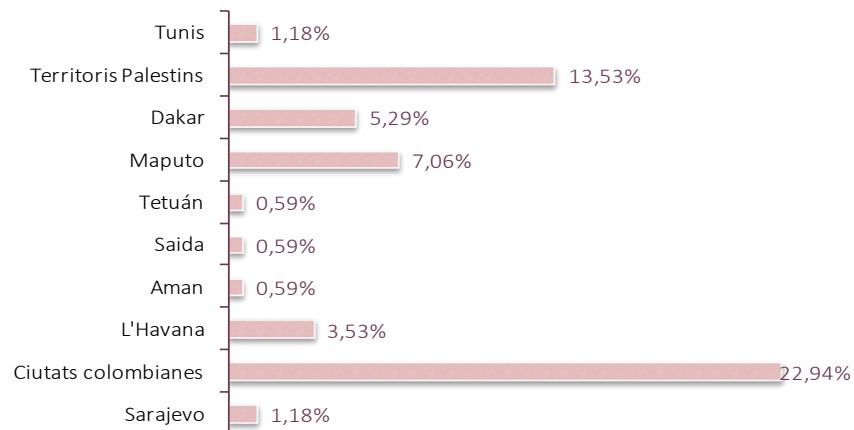
Amb aquests criteris de selecció, el 37,44% dels projectes aprovats entre 2019 i 2022 tindrien un impacte de gènere rellevant. A Colòmbia i en els Territoris Palestins Ocupats es concentra el major nombre de projectes i de recursos, seguits de Moçambic i El Salvador.

Gràfic: Distribució de projectes amb impacte de gènere (2019-2022) per àrea geogràfica (elaboració pròpia a partir de bases de dades de projectes aprovats). Mapa en annex.

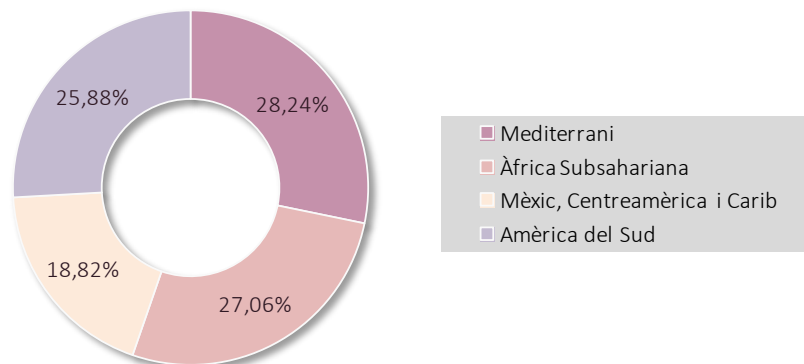
Si bé existeix dispersió geogràfica, és de destacar que el 56,47% d'aquests projectes s'executen en ciutats prioritàries. D'aquest percentatge, a part dels Territoris Palestins Ocupats, les ciutats a les quals més recursos es destinen són ciutats colombianes, Maputo i Dakar.

Gràfic: Distribució de projectes amb impacte de gènere (2019-2022) per ciutats prioritàries (elaboració pròpia a partir de bases de dades de projectes aprovats)

Per àrea geogràfica, la distribució de projectes està bastant equilibrada amb percentatges similars, sent la més baixa la concentració a la regió centreamericana i carib.

Gràfic: Distribució de projectes amb impacte de gènere (2019-2022) per àrea geogràfica (elaboració pròpia a partir de bases de dades de projectes aprovats)

- **La cooperació ciutat a ciutat afavoreix aliances estables i sòlides ben alineades amb la justícia de gènere.**

A la cooperació amb ciutats específiques s'ha aconseguit impulsar, a través d'alguns projectes (per exemple, a Sarajevo i Bogotà), una dinàmica de treball amb resultats molt positius i de gran impacte en l'àmbit de la justícia de gènere, en un format multi instrument i implicant un nombre elevat d'actors i amb diferents àrees de l'Ajuntament de Barcelona (Direcció de Feminismes i LGTBI i la Direcció de Gènere i Polítiques del Temps).

Com a debilitat, cal ressenyar que algunes de les accions de cooperació de ciutat a ciutat responen sovint a les demandes canalitzades des de les ciutats del Sud global. Es tracta, per tant, d'un instrument poc ordenat i mancat de planificació, cosa que dificulta la presa de decisions estratègiques al voltant del nivell de rellevància o la pertinència de cadascuna de les actuacions.

Municipalisme
ciutats i
mecanismes
d'igualtat

- En la seva major part, aquestes aliances es desenvolupen en ciutats prioritàries o amb antecedents sòlids de col·laboració.

En la modalitat d'accions a iniciativa d'altres actors, entre 2018 i 2021 s'han executat 7 intervencions amb la participació tècnica de l'Ajuntament de Barcelona: 6 d'elles a través de la convocatòria pública de subvencions en les seves diferents modalitats i 1 mitjançant conveni nominatiu. A excepció de 2 projectes, executats a Quito i Sarajevo, aquestes accions es concentren en diferents ciutats prioritàries, com és el cas de Bogotà, Medellín o Maputo. Aquest tipus de col·laboració entre institucions locals permet augmentar el valor afegit de la cooperació municipal, afavorir la sostenibilitat i generar un major impacte.

En el cas de la ciutat Sarajevo, si bé no es tracta d'una de les ciutats prioritàries incloses en el PD, existeix una relació de col·laboració que es remunta a un període molt anterior al de vigència d'aquest PD i a la qual s'ha donat continuïtat. Des de l'any 2000, s'executa, amb el suport de l'Ajuntament de Barcelona, un programa de prevenció de la violència de gènere que inclou l'intercanvi tècnic en matèria de prevenció i lluita contra la violència masclista i el sosteniment del Centre d'Informació de la Dona i Casa Segura de Sarajevo.

Taula: Accions a iniciativa d'altres actors desenvolupats entre 2018 i 2021 amb la participació tècnica de l'Ajuntament de Barcelona (elaboració pròpia a partir de documentació facilitada per la DJGCI)

Any	País	Ciutat	Sector d'intervenció	Objectiu
2018	Territoris Palestins	Nablús	Casa d'Acollida de Nablus. Protecció i habitatge a les dones que necessiten un refugi.	3
2019	Moçambic	Maputo	Dret a la Salut. Relació entre les desigualtats de gènere i la salut.	9
	Equador	Quito	Violència masclista. Sortida del cicle de la violència masclista per a les adolescents i dones de Quito.	7
	Colòmbia	Medellín	Violències contra les dones i construcció de cultura de pau.	3
2020	Colòmbia	Bogotà	Incidència feminista per a la implementació de mesures de gènere de l'Acord Final de Pau (AP) per a la ciutat de Bogotà	3
	Bòsnia i Hercegovina	Sarajevo	Violència masclista	9
2021	Colòmbia	Bogotà	Enfortiment del Sistema Distrital de Cuidado.	3

A més d'aquests programes de cooperació concrets, l'Ajuntament de Barcelona (des de la Direcció de Serveis de Gènere i Polítiques del Temps i la DJGCI) i el Centre Iberoamericà de Desenvolupament Estratègic Urbà (CIDEU), han impulsat el Grup de Treball de cooperació tècnica Ciutats Globals i Transversalitat de Gènere, del qual ha format part juntament amb Lima (Perú), Montevideo (Uruguai) i Bogotà (Colòmbia).

Aquest espai de treball s'ha evidenciat com una eina substancial per a potenciar les capacitats dels governs locals en els processos de transversalització de les polítiques de gènere. Al seu torn, ha estat útil per a fomentar la cooperació interdepartamental i la implicació dels tècnics i tècniques dels diferents departaments municipals. D'altra banda, l'impacte d'aquestes accions ha repercutit en ciutats que no estaven implicades inicialment. I en el cas de Barcelona i Bogotà, s'ha establert una relació bilateral d'acompanyament en l'àmbit dels sistemes de cures i polítiques laborals de gènere.

L'agenda de treball d'aquesta microxarxa, iniciada al maig de 2020 y finalitzada en maig del 2021, ha contemplat diferents temàtiques, com les polítiques de cures, la bretxa salarial de gènere, el mercat de treball, així com la fiscalitat i pressupostos amb perspectiva de gènere.

- L'escassetat d'enllaços de la justícia de gènere amb el marc teòric anterior (GED) o altres paradigmes a l'àmbit de la cooperació (ODS) no facilita la coherència interna i externa del PD.
- Hi ha una vinculació entre la **política de gènere de l'Ajuntament** i l'acció de la DJGCI que, a la pràctica, es concreta en l'acompanyament tècnic i d'assessoria que presta la Direcció de Gènere i Polítiques del Temps, alineada amb el Pla de Gènere del consistori. Tot i això, amb la Direcció de Feminismes i LGTBI, malgrat l'evident relació substantiva amb la justícia de gènere, a penes s'han identificat connexions actualment. En anys anteriors han participat de forma més activa en alguns projectes rellevants (Maputo i Sarajevo).
- La interpretació de la justícia de gènere que proposa el PDCJGB no és un concepte d'aproximació senzilla per a algunes àrees de l'Ajuntament i, per a d'altres, és pràcticament desconeguda, la qual cosa limita l'articulació d'**actors municipals** al seu voltant.
- Més enllà dels límits del consistori, s'estableixen correlacions indirectes amb altres **marcs de política** que coexisteixen a la ciutat, però sense clar retorn cap a la DJGCI, que no té un marc de referència per alinear aquestes actuacions. Seria el cas de les accions de l'educació per a la ciutadania global, per exemple, a l'àmbit educatiu, associacions de barri i de base i fins i tot, a les actuacions relacionades amb població migrant.
- D'altra banda, la confluència de polítiques a nivell local fa difícil fer una jerarquitització i establir **críters de coherència**. Sembla una tasca que supera, a priori, la capacitat de les organitzacions que dissenyen i implementen i que, en darrera instància, opten per les més comprensibles i habituals en el context específic.
- En relació amb les **ciutats prioritàries**, el cas de les **microxarxes** es podria considerar una experiència tan reeixida com excepcional i que fa seves bona part de les orientacions del PDCJGB: es desenvolupa en un espai de cooperació urbana i municipalista, que afavoreix la coherència interna de les direccions de l'Ajuntament i complementarietat de polítiques en matèria d'igualtat entre homòlogues, de caràcter tècnic i amb un enfocament cooperatiu orientat a l'acció directa sobre les polítiques públiques. En línies generals, aquests espais permeten aprofundir en el model de cooperació municipalista i urbana des d'una perspectiva de gènere i són una senya d'identitat de la cooperació tècnica de l'Ajuntament de Barcelona.
- En relació amb la **coherència externa**, cal constatar l'oportunitat que representen els ODS per treballar la coherència de polítiques (cosa que el diagnòstic de la cooperació previ al disseny del PDCJGB ja assenyalava). Tot i això, l'Agenda 2030 queda formalment exclosa del PD si bé, a la pràctica, s'ha constatat que cal recórrer a aquesta terminologia en l'àmbit internacional, en detriment dels conceptes que proposa el propi PDCJGB.
Per a l'objectiu de la justícia de gènere i tenint en compte les diferències entre els contextos socials, culturals, econòmics o polítics, la referència a l'ODS 5 (assolir la igualtat de gènere i apoderar totes les dones i nenes) preconfigura amb claredat -amb totes les limitacions i crítiques possibles també-, un referent comú per al diàleg de polítiques entre institucions i organitzacions homòlogues, mecanismes o àrees d'igualtat, agències o àrees de cooperació i moviments de dones i feministes de les ciutats/països amb què es treballa, inclosos sectors amplis a Barcelona.

2.4. Processos

- La justícia de gènere, malgrat la seva pertinència per impulsar aliances i coordinacions que desenvolupin el principi de banda ampla, no ha comptat amb un lideratge efectiu de la DJGCI.

Com ja s'ha comentat, la DJGCI no acaba de concretar la seva posició en l'impuls, la coordinació o el lideratge per a la justícia de gènere o d'aprofitar l'experiència que aglutina un important i actiu conjunt d'agents de cooperació a la ciutat.

Considerant el Consell Municipal de Cooperació Internacional com a espai privilegiat per debatre i recollir opinions i propostes sobre les actuacions municipals, aquest sembla no haver estat un espai freqüentment utilitzat per a l'abordatge de temàtiques relacionades amb la justícia de gènere i la seva transversalització. Cal assenyalar que, a nivell temàtic o substantiu, tampoc no ho ha estat per al conjunt d'altres temàtiques.

Altres espais, com la Taula de la Dona, que sí aborden de manera substantiva la justícia de gènere, en canvi, no se centren en la cooperació per a la justícia global. Per part de l'Ajuntament de Barcelona s'ha observat que no hi ha una sistematització disponible sobre els espais de coordinació en matèria de justícia de gènere a les xarxes municipalistes a què pertany. Seria un exercici d'interès disposar d'aquesta informació per orientar la participació, reforçar aliances i potenciar actuacions de la justícia de gènere a l'acció municipalista.

Les organitzacions consultades (ONGD), com s'observa al quadre següent, identifiquen alguns espais de naturalesa diferent a les xarxes municipalistes que, a diferents nivells territorials, aborden aspectes relacionats amb la justícia de gènere i que podrien ser d'interès per a la DJGCI.

Espais autonòmics	Espais nacionals	Espais internacionals
Eix de feminismes de LaFede.cat: Espai de reflexió i proposta d'activitats i campanyes, compartir experiències, formació i incidència.	Impacte de Gènere Ja	Comissió sobre la Condició Jurídica i Social de la Dona (CSW): principal organisme intergovernamental mundial dedicat exclusivament a la promoció de la igualtat de gènere i l'apoderament de les dones
Consell Nacional de Dones de Catalunya		Dones contra la violència Europa (WAVE): Xarxa Feminista de Promoció dels Drets Humans de Dones i Nenes
Eix de feminismes de la Federació de Cooperatives de Catalunya		Xarxa Anawanti : Xarxa d'organitzacions feministes de Centre Amèrica i Mediterrani per una vida lliure de violències
		EuroMedRights : Grup de treball de gènere, incidència i reflexió estratègica a tota l'àrea mediterrània.

- Cap de les estructures de coordinació relacionades amb la justícia global no respon, específicament, a un espai de governança creat ad hoc per a la implementació i el seguiment del PD en matèria de gènere.

Així, és possible inferir que encara queda per desenvolupar algun tipus d'espai que abordi de manera específica la transversalització de gènere, tal com estableix el propi PD i que respongui al lideratge de la DJGCI, que fins ara ha estat discret en aquest sentit.

Coordinació

Lideratge institucional

III. Síntesi de conclusions

DIMENSIÓ	SÍNTESI DE CONCLUSIONS
DISSENY I CONCEPTUALITZACIÓ DE LA JUSTÍCIA DE GÈNERE	<ul style="list-style-type: none"> • El PDCJGB posiciona l'equitat de gènere al nucli de la política de cooperació internacional. • L'ecosistema del PDCJGB obvia l'anàlisi pertinent per al desenvolupament de la justícia de gènere. • La justícia de gènere és coherent amb l'objectiu de la justícia global, però el seu desenvolupament estratègic i operatiu és feble. • La feblesa dels nexes verticals i horitzontals en el nivell estratègic (fites, transicions i objectius) del PDCJGB limita la concreció transversal de la justícia de gènere. • El model lògic del PDCJGB reflecteix parcialment el mandat transversal de la justícia de gènere i no recull en el nivell operatiu actuacions per al seu compliment.
ESTRUCTURA (EFICIÈNCIA)	<ul style="list-style-type: none"> • Els recursos econòmics assignats a la implementació de la justícia de gènere han estat més significatius respecte dels recursos destinats a la seva institucionalització. • Les mesures utilitzades per incorporar la justícia de gènere als instruments de cooperació, si bé són positives, també són insuficients i no tenen un caràcter estratègic. • La qualitat de l'abordatge de la justícia global mostra diferències significatives segons les modalitats. • El marcadore de gènere és una eina d'avaluació adequada però, a la pràctica, presenta debilitats: està infravalorada en el conjunt de puntuacions que determinen l'aprovació de projectes i no és útil per impulsar la transversalització de l'enfocament de gènere als projectes que es presenten a la convocatòria de subvencions. • No existeix una adequada correlació entre el contingut dels formularis de sol·licitud i els criteris d'avaluació inclosos en el marcadore de gènere • No hi ha una coherència adequada entre l'estructura del PDCJGB i la dels instruments de planificació i seguiment, ni s'ha sistematitzat informació diferenciada per fites del PDCJGB, incloent-hi la justícia de gènere.
RESULTATS (EFICÀCIA)	<ul style="list-style-type: none"> • Es constata que en el nivell d'objectius estratègics la transversalització de gènere és desigual i insuficient, concentrant-se en l'objectiu estratègic 3 però estant absent en altres objectius. • Encara que existeix una certa dispersió geogràfica, un elevat numero de projectes amb impacte de gènere es concentra a les ciutats prioritàries. • La cooperació ciutat a ciutat afavoreix aliances estables i sòlides ben alineades amb la justícia de gènere, tot i que és una modalitat d'acció que no respon a una planificació estratègica. En la seva major part, aquestes aliances es desenvolupen en ciutats prioritàries.

COHERÈNCIA	<ul style="list-style-type: none"> • L'escassetat d'enllaços de la justícia de gènere amb el marc teòric anterior (GED) o altres paradigmes a l'àmbit de la cooperació (ODS) no facilita la coherència interna i externa del PDCJGB.
PROCESSOS (COORDINACIÓ, LIDERATGE I IMPLICACIÓ INSTITUCIONAL)	<ul style="list-style-type: none"> • La justícia de gènere, malgrat la seva pertinència per impulsar aliances i coordinacions que desenvolupin el principi de banda ampla, no ha comptat amb un lideratge efectiu de la DJGCI. • Queda per desenvolupar algun tipus d'espai (taula) que abordi de manera específica la transversalització de gènere, tal com estableix el mateix PD i que respongui al lideratge de la DJGCI.

Part 3.

Recomanacions per l'abordatge de la justícia de gènere al proper
PDCJGB

Recomanacions

DIMENSIÓ	RECOMANACIONS
<p>DISSENY I CONCEPTUALITZACIÓ DE LA JUSTÍCIA DE GÈNERE</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Mantenir la justícia de gènere al nucli principal de la política de cooperació internacional per a la justícia global. ● Desenvolupar, de manera coherent i integrada al nou PD, una <u>dobla estratègia de la justícia de gènere</u>: <ol style="list-style-type: none"> 1) específica, que abordi els aspectes substantius i 2) transversal, que faciliti l'abordatge de la justícia de gènere en els nivells estratègics i operatius del PD. ● Facilitar un apropament més comprensiu a la fita de la justícia de gènere en el plànol conceptual <u>-estratègia-</u> i pràctic <u>-guia o metodologia-</u>. ● Analitzar, des d'un enfocament de gènere, els ecosistemes en què es contextualitzen les accions de la cooperació internacional per a la justícia global, visibilitzant les condicions i la posició de les dones, almenys, a nivell regional.
<p>ESTRUCTURA (EFICIÈNCIA)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● <u>Reforçar les capacitats</u> en matèria de justícia de gènere de l'equip de la DJGCI. ● Elaborar indicacions que desenvolupin els efectes esperats en relació amb la justícia de gènere en modalitats i instruments (per exemple, a les bases, guia de formulació o formularis). ● Valorar la pertinència d'incorporar <u>mesures d'acció positiva</u> en les modalitats B i C. ● <u>Reorientar el marcadore de gènere</u>: <ul style="list-style-type: none"> ○ Responent al marc estratègic del nou PD. ○ Atenent les particularitats de cada modalitat. ● <u>Adaptar els formularis</u> de sol·licitud perquè existeixi una correcta correlació entre el seu contingut i els criteris de valoració establerts en el marcadore de gènere. ● <u>Homogeneïtzar els instruments</u> de planificació i seguiment, alinear-los amb l'esquema lògic establert al PDCJGB i introduir eines precises per a la justícia de gènere.
<p>RESULTATS (EFICÀCIA)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Posicionar, de manera integrada en cadascuna de les <u>fites i objectius</u> del PD, mandats clars en relació amb la justícia de gènere que evidencin els efectes que s'esperen assolir en cadascuna. ● Mantenir la justícia de gènere com a àmbit específic, dotant-lo d'una capacitat més gran per promoure <u>processos d'apoderament i actuacions específiques</u> d'institucionalització. ● Establir un <u>marc estratègic</u> d'actuació per a la cooperació ciutat a ciutat, que prioritzi accions entre departaments homòlegs. En aquest cas, mecanismes d'igualtat municipal.

<p>COHERÈNCIA</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Establir un <u>marc de polítiques</u> de referència en matèria de justícia de gènere que, des dels vincles i la crítica, identifiqui nexes i correlacions que facilitin la coherència de polítiques. • Reforçar els <u>mecanismes de coordinació interna</u> de l'Ajuntament, orientats a sistematitzar els espais i les xarxes (claus per a la cooperació tècnica) claus per al desenvolupament de la justícia de gènere.
<p>PROCESSOS (COORDINACIÓ, LIDERATGE I IMPLICACIÓ INSTITUCIONAL)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Reforçar les aliances</u> amb agents de cooperació (ONGD del Nord i del Sud global) que ja disposen d'experiència en l'abordatge de la justícia de gènere en l'àmbit de la cooperació. • Promoure i aprofundir en l'especialització en <u>xarxes municipals</u> que tractin, de manera solvent, la justícia gènere, especialment en relació amb la cooperació tècnica. • Desenvolupar algun tipus <u>d'espai</u> que abordi de manera específica la <u>transversalització de gènere</u>, tal com estableix el mateix PD i que respongui al lideratge de la DJGCI.

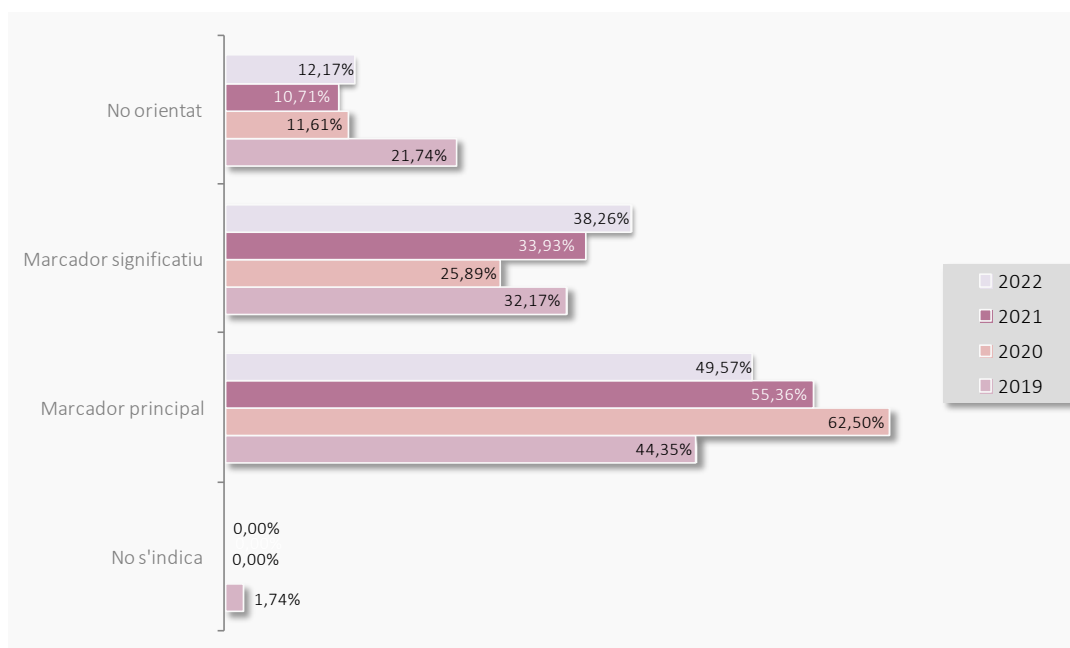
ANNEXOS

Annex 1. Annex estadístic

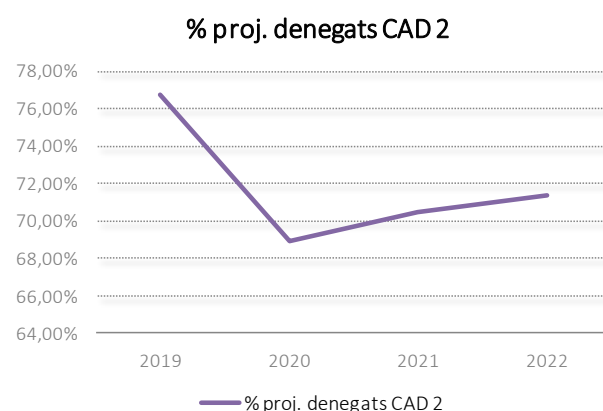
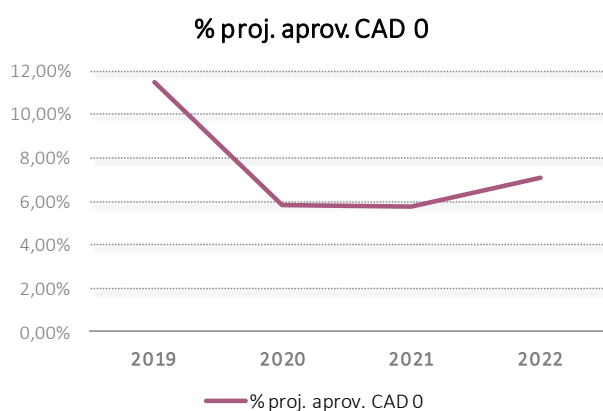
Distribució de puntuacions obtingudes en el marcadore de gènere per any (% projectes aprovats 2019-2022). Elaboració pròpia.

CAD DE GÈNERE	Any 2019	Any 2020	Any 2021	Any 2022
No s'indica	1,74%	0,00%	0,00%	0,00%
Marcador principal	44,35%	62,50%	55,36%	49,57%
Marcador significatiu	32,17%	25,89%	33,93%	38,26%
No orientat	21,74%	11,61%	10,71%	12,17%
	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

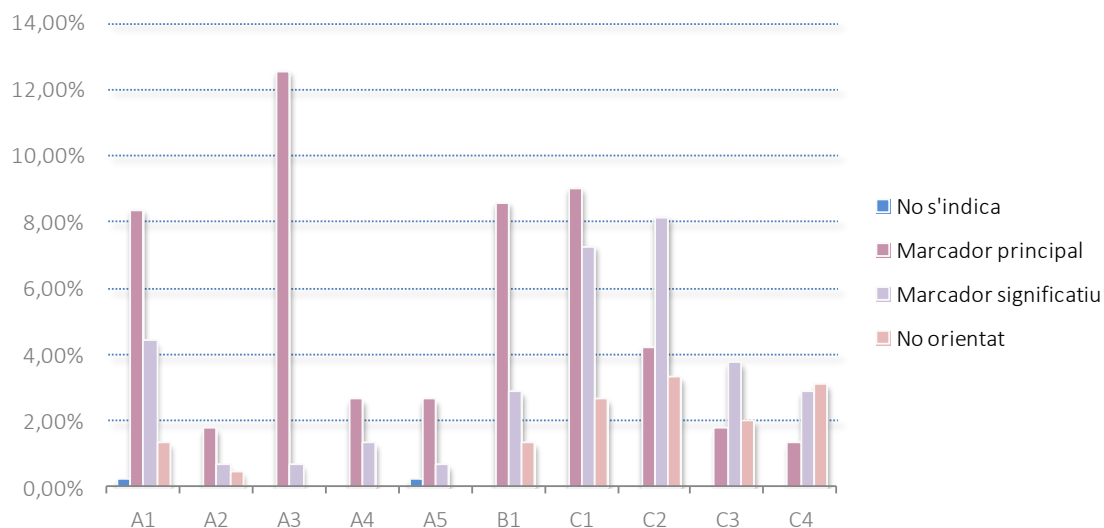
Percentatge de projectes aprovats amb un marcadore 0 i denegats amb un marcadore 2 (projectes presentats 2019-2022). Elaboració pròpia.

	Total	2019	2020	2021	2022
% proj. aprov. CAD 0	7,50%	11,42%	5,78%	5,71%	7,04%
% proj. denegats CAD 2	71,86%	76,71%	68,89%	70,48%	71,36%

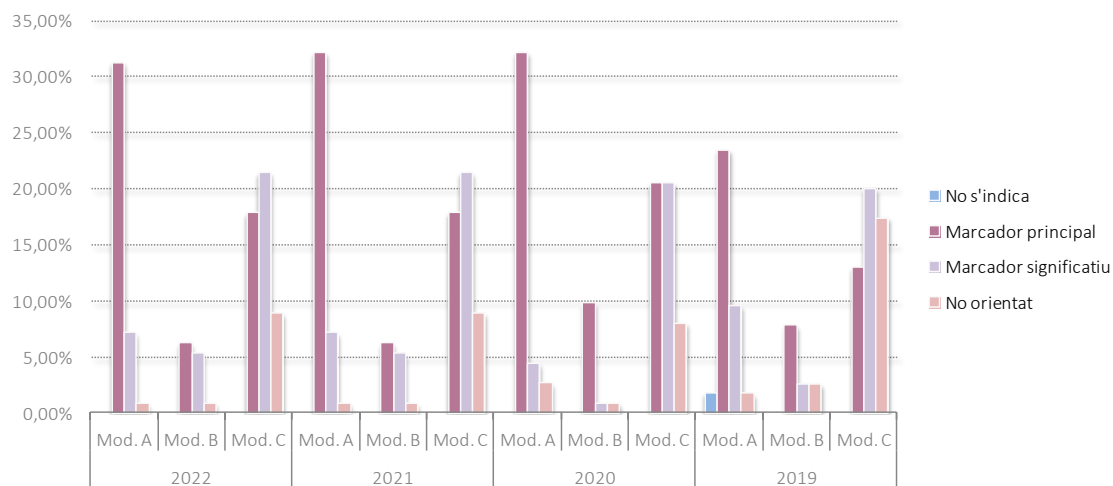
Distribució de projectes per modalitats segons puntuació obtinguda en el marcadore de gènere (projectes aprovats 2019-2022). Elaboració pròpia.

CAD DE GÈNERE	Mod. A.1	Mod. A.2	Mod. A.3	Mod. A.4	Mod. A.5	Mod. B.1	Mod. C.1	Mod. C.2	Mod. C.3	Mod. C.4
No s'indica	0,22%	0,00%	0,00%	0,00%	0,22%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Marcador principal	8,37%	1,76%	12,56%	2,64%	2,64%	8,59%	9,03%	4,19%	1,76%	1,32%
Marcador significatiu	4,41%	0,66%	0,66%	1,32%	0,66%	2,86%	7,27%	8,15%	3,74%	2,86%
No orientat	1,32%	0,44%	0,00%	0,00%	0,00%	1,32%	2,64%	3,30%	1,98%	3,08%
	14,32%	2,86%	13,22%	3,96%	3,52%	12,78%	18,94%	15,64%	7,49%	7,27%

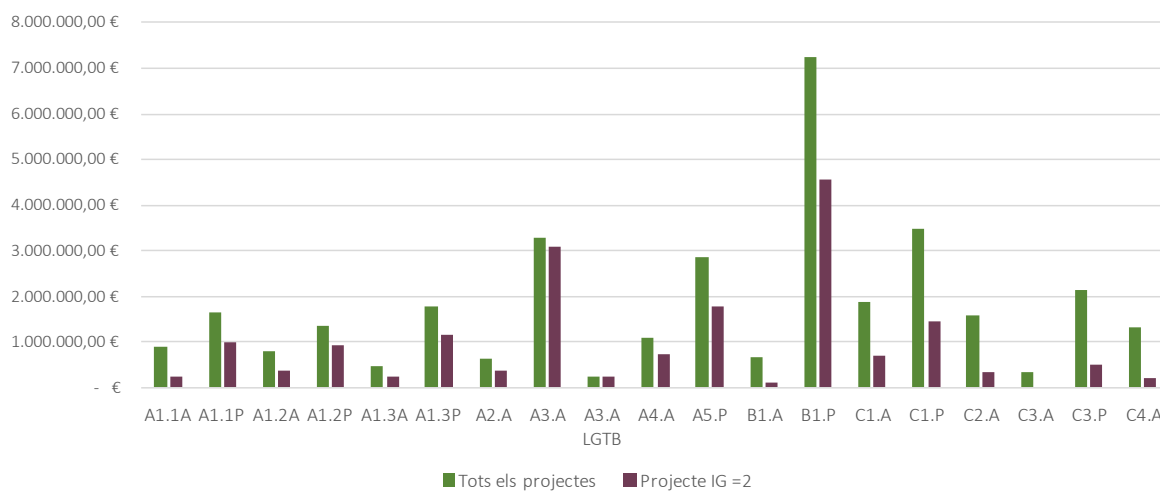

Evolució de la distribució de projectes per modalitats segons puntuació obtinguda en el marcadore de gènere per any (projectes aprovats 2019-2022). Elaboració pròpia.

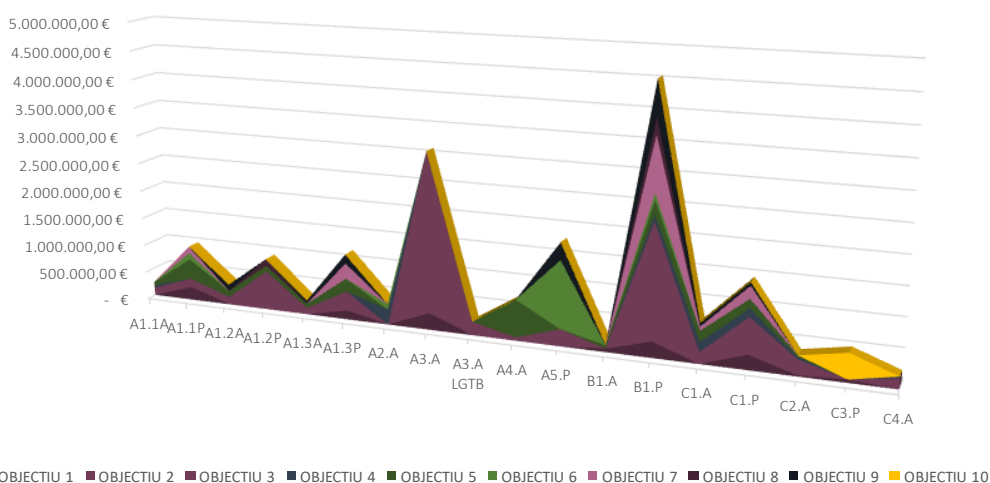
	2022			2021			2020			2019		
	Mod. A	Mod. B	Mod. C	Mod. A	Mod. B	Mod. C	Mod. A	Mod. B	Mod. C	Mod. A	Mod. B	Mod. C
No s'indica	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	1,74%	0,00%	0,00%
Marcador principal	31,25%	6,25%	17,86%	32,14%	6,25%	17,86%	32,14%	9,82%	20,54%	23,48%	7,83%	13,04%
Marcador significatiu	7,14%	5,36%	21,43%	7,14%	5,36%	21,43%	4,46%	0,89%	20,54%	9,57%	2,61%	20,00%
No orientat	0,89%	0,89%	8,93%	0,89%	0,89%	8,93%	2,68%	0,89%	8,04%	1,74%	2,61%	17,39%
	37,89%	12,78%	49,34%	37,89%	12,78%	49,34%	37,89%	12,78%	49,34%	37,89%	12,78%	49,34%

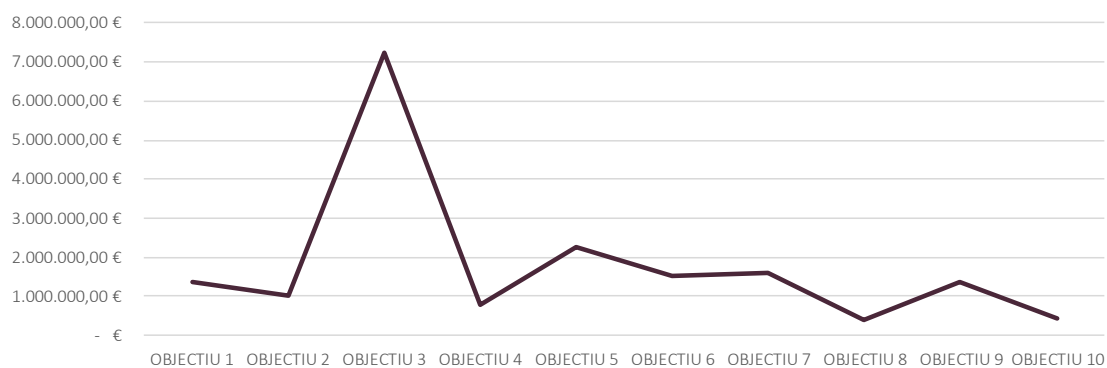
Comparativa de la distribució de fons per modalitats: projectes aprovats 2019-2022 i projectes amb puntuació 2 en el marcadore de gènere. Elaboració pròpia.

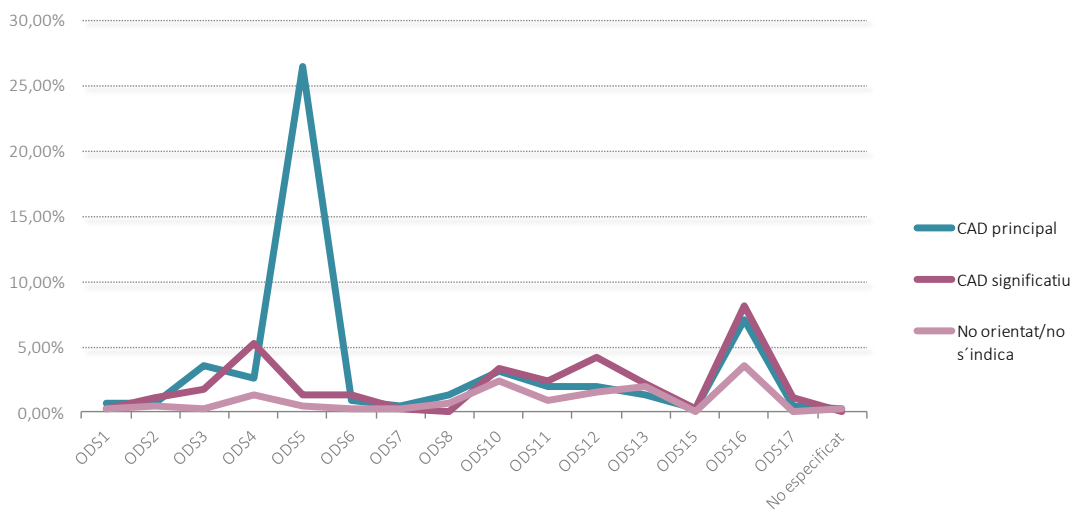
Distribució de fons per modalitats i per objectius: projectes aprovats 2019-2022 amb puntuació 2 en el marcadore de gènere. Elaboració pròpia.

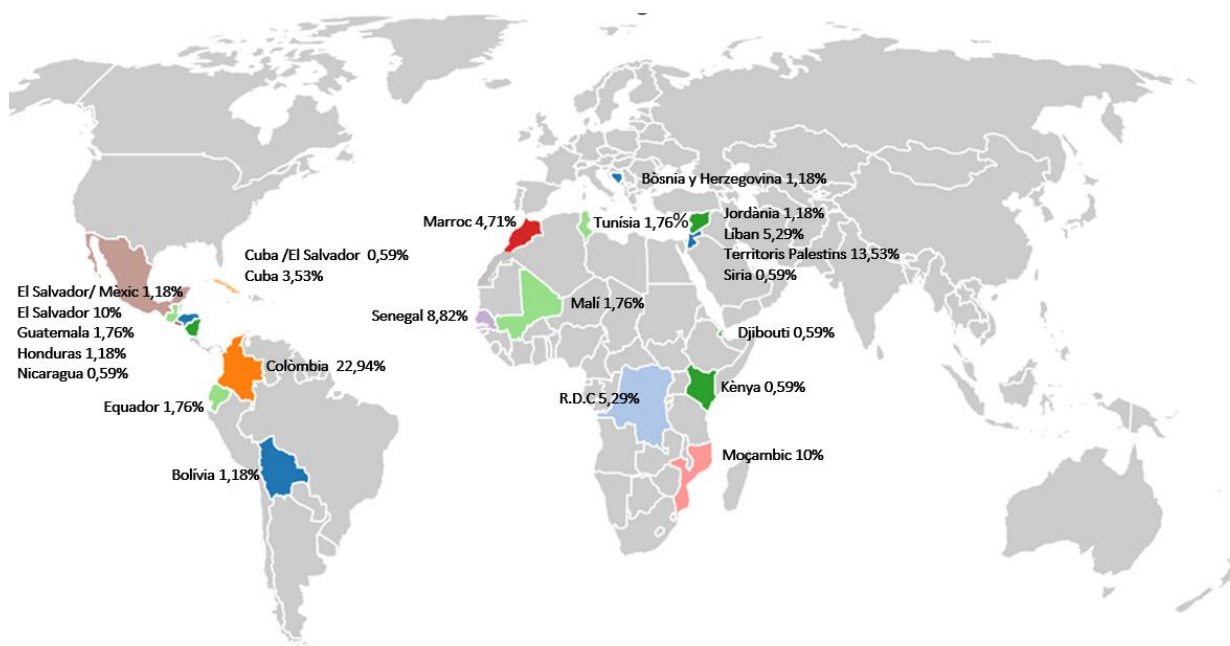
Distribució de fons per objectius: projectes aprovats 2019-2022 amb puntuació 2 en el marcadore de gènere. Elaboració pròpia.

Distribució de projectes per ODS segons puntuació obtinguda en el marcadore de gènere (projectes aprovats 2019-2022). Elaboració pròpia.

Distribució de projectes amb impacte de gènere (marcadore amb puntuació 2, modalitat específica A3 i cooperació tècnica) per àrea geogràfica (2019-2022). Elaboració pròpia.

Annex 2. Anàlisi de 15 projectes amb marcadors de gènere 2

• Introducció

Aquesta anàlisi és un exercici de reflexió sobre el marcadors de gènere com a instrument adequat per a valorar i, d'aquesta manera, afavorir la incorporació de la dimensió de justícia de gènere a tots els nivells en els projectes finançats per l'Ajuntament de Barcelona. No es tracta d'una metaavaluació d'impacte, sinó d'una anàlisi del comportament del marcadors en una mostra de 15 projectes que, al no ser representativa en termes estadístics, no és extrapolable al total de les convocatòries durant el període de vigència del PD, però a partir de la qual sí que es poden fer observacions i extreure algunes conclusions.

Per a seleccionar la mostra s'ha partit dels projectes aprovats entre 2019 i 2022 amb una puntuació de 2 en el marcadors de gènere; d'entre aquests projectes s'ha triat, almenys, un de cada modalitat:

Programa	Modalitat	Nº projectes	Objectiu	Any	País	Ciutat
Programa A	A1.2A	1	3	2020	Moçambic	Inhambane
	A1.2P	1	8	2020	Senegal	Kolda
	A1.1P	1	5	2021	Territoris Palestins	Cisjordània
	A1.3P	1	7	2022	Colòmbia	Villavicencio
	A5-P	1	6	2020	Territoris Palestins	Rafah
	A3-A	1	3	2021	El Salvador	Soyapango
	A3-A LGTBI	1	3	2022	Honduras	San Pedro Sula
Programa B	B1-P	3	3	2019/2020	Cuba - El Salvador / Bòsnia i Hercegovina/ Territoris Palestins	La Habana, San Marcos i Mejicano / Sarajevo / Nablús
Programa C	C1-A	1	5	2019	Espanya	Barcelona
	C1-P	2	3 i 1	2020/2021	Espanya	Barcelona
	C2-A	1	3	2022	Espanya	Barcelona
	C4-A	1	2	2020	Espanya	Barcelona

• Anàlisi quantitativa

El marcadors de gènere conté una sèrie de criteris de valoració que, al llarg del període de vigència del PDJGB, han sofert poques variacions, tal com es mostra en la taula següent:

	Criteris	Pregunta	Punt. màxima
Redacció	C1	La formulació del projecte utilitza un llenguatge incloent?	1
	C2	S'esmenta i s'explica la promoció de la igualtat de gènere i/o la lluita contra la discriminació de les dones o de la desigualtat de gènere en els objectius, la justificació o les activitats?	1
	C3	Les dades utilitzades per a l'elaboració del disseny de les activitats es desglossen per sexe?	1
Diagnòstic	C4	En la fase de diagnòstic, anàlisi de vulneració de drets es fa una anàlisi de discriminació de gènere, és a dir, com aquesta vulneració de drets afecta de forma diferenciada a homes i a dones?	3
Disseny	C5	La lògica d'intervenció contempla a més de les necessitats pràctiques de les dones els interessos estratègics de gènere? (2019-2021: punt 3)	3
	C6 (2019-2021)	Figuren els aspectes de gènere en la planificació i disseny de les activitats? (2019-2021: punt 6)	1

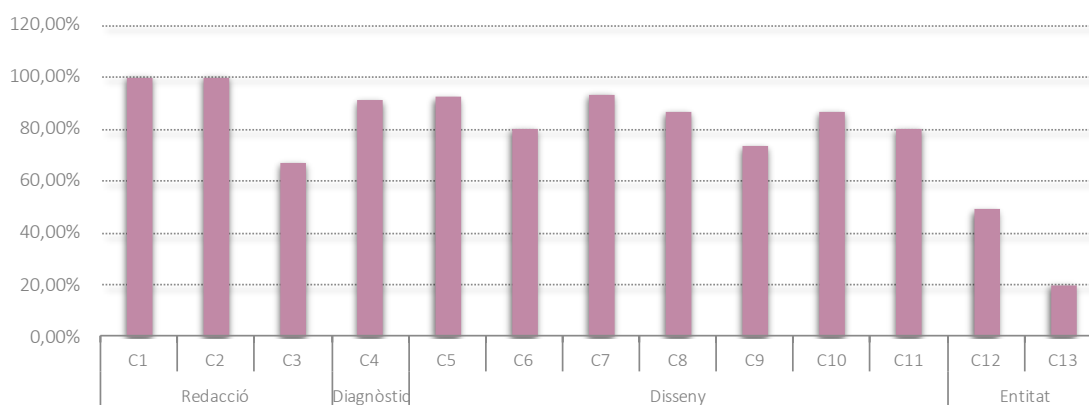
	C6 (2022)	Figuren els aspectes de gènere en els objectius i resultats? (2022)	1
	C7	Es considera la realització d'accions per disminuir les bretxes de gènere o alguna condició de desigualtat entre dones i homes?	1
	C8	El projecte esmenta i/o contempla la promoció de diferents tipus d'organitzacions de dones, feministes o grups de masculinitat o el treball amb les mateixes? (poden ser grups mixts).	1
	C9	El pressupost assignat al projecte integra despeses relacionades per la promoció de la igualtat de gènere?	1
	C10	Algun dels indicadors establerts mesura la reducció de la desigualtat entre dones i homes assenyalada en la justificació?	1
	C11	En els processos de seguiment i avaluació establerts estan integrats els aspectes de gènere?	1
Entitat	C12	L'entitat sol·licitant i/o soci local aporta com a documentació complementària algun document institucional de gènere?	3 (2019-2021) 2 (2022)
	C13 (2022)	L'entitat sol·licitant i/o soci local constaten la realització prèvia de projectes o activitats que hagin contribuït de manera significativa a la promoció de la igualtat entre dones i homes? (2022)	2

En la taula s'han numerat els criteris de valoració, del C1 al C13, per a facilitar la seva identificació i s'han ombrejat aquells que han sofert modificacions.

L'anàlisi de les puntuacions obtingudes pels projectes en cadascun d'ells ens indica quins són els criteris en els quals es concentren les puntuacions més altes i més baixes. Sempre tenint en compte que, en tractar-se de projectes amb una puntuació de 2 en el marcador, els resultats seran en tots els casos bastant òptims. També cal advertir que el resultat per al criteri C13 estaria esbiaixat, pel fet que només s'inclou en la convocatòria de l'any 2022, afectant únicament 3 dels projectes de la mostra seleccionada.

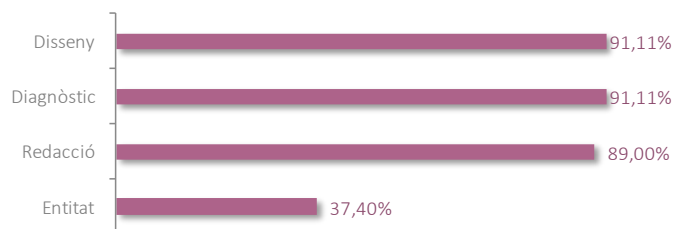
A partir de la comparativa entre les puntuacions màximes i les puntuacions mitjanes obtingudes pel total dels projectes, el criteri que acumula les puntuacions més baixes (exceptuant el C13) és el C12, seguit del C3. Els criteris amb les puntuacions més altes, que indiquen en què aspectes els projectes presentarien fortaleses en relació a la incorporació de la dimensió de justícia de gènere, són el C1 i el C2, amb un resultat del 100%.

Gràfic: Puntuacions mitjanes obtingudes per criteri de valoració del marcador de gènere en la mostra de projectes seleccionats (elaboració pròpia)

Si agrupem els criteris per blocs (redacció, diagnòstic, disseny i entitat), les puntuacions més altes tenen a veure amb el diagnòstic i el disseny del projecte.

Gràfic: Puntuacions mitjanes obtingudes per bloc de criteris de valoració del marcadore de gènere en la mostra de projectes seleccionats (elaboració pròpia)

A més d'aquests criteris del marcadore de gènere, en les eines de valoració que s'utilitzen per a realitzar l'avaluació ex ante dels projectes presentats a les convocatòries, s'incorporen també algunes referències a la justícia de gènere en altres criteris, el compliment dels quals seria imprescindible per a obtenir la puntuació màxima, la qual cosa incidiria en la puntuació total. Serien els següents:

Període 2019-2022	
Modalitats A1-A3-A5	Pes
<p>Criteri 1.3 Per la claredat en la definició dels actors en el projecte (titular de drets, titular d'obligacions i titular de responsabilitats) i pel nivell de pertinència de la seva selecció i participació des del punt de vista estratègic (5 punts)</p> <p>1.3.1. Els criteris de selecció dels actors en el projecte són pertinents i adequats? -2,5 punts</p> <p><u>Puntuació màxima:</u> Sí, estan descrits, són pertinents en relació al projecte (dret prioritzat) i desglossament gènere, edat, etc.</p>	<p><i>Equival a mig punt més</i></p>
Modalitats C1-C4	Pes
<p>Criteri 3.1 Per la fonamentació del projecte en una estructura coherent, sòlida, plausible i elaborada correctament- 15 punts</p> <p>3.1.3 Per la inclusió de PERSPECTIVES DE DESIGUALTAT en la CONCEPTUALITZACIÓ i RELAT DE CANVI - 3 punts</p> <p>3.1.3.1 La contextualització i el relat de canvi incorporen una manifestació específica de la perspectiva de desigualtats/vulneració de drets motivades per raó de gènere, d'edat, de classe social, ètnia, religió, orientació sexual i/o de discapacitat.</p>	<p><i>Equival a 1 punt més</i></p>
<p>Criteri 3.4. Per l'adequació dels elements de la matriu d'avaluació al diagnòstic i relat del projecte - 5 punts</p> <p>3.4.1. La formulació de les preguntes d'avaluació és de qualitat.</p> <p><u>Puntuació màxima:</u> Existeixen preguntes d'avaluació per cadascun dels components del relat de canvi. A més a més, són preguntes coherents i de qualitat que incorporen també interrogants relatius a la promoció de l'equitat de gènere i/o la lluita contra la discriminació o exclusió de la dona.</p>	<p><i>Equival a mig punt més</i></p>
<p>Criteri 4.1. - Pel grau de sostenibilitat i viabilitat del projecte - 15 punts</p> <p>4.1.3 Descripció de l'estratègia de difusió/comunicació (i acompanyament necessaris) als productes i efectes del projecte.</p> <p><u>Puntuació màxima:</u> Sí que es descriu. A més, es concreten tant les activitats, com els actors i les eines involucrades. S'expliciten les metodologies, les audiències i s'incorpora de manera explícita la perspectiva de gènere i, si escau, altres perspectives de desigualtat.</p>	<p><i>Equival a 1,5 punts més</i></p>

Aquests criteris augmenten en 3 punts el pes total de la valoració de la transversalització de l'enfocament de gènere en els projectes de les modalitats C1-C4 respecte al marcador de gènere, i augmenten en 0,5 punts el pes total d'aquesta valoració en els projectes de les modalitats del programa A.

Analitzant les puntuacions aconseguides en els projectes seleccionats, podem observar que el criteri 4.1, aplicable a les modalitats C1 i C4, és l'únic en el qual en la major part dels projectes en els quals procedeix la seva valoració, no s'ha obtingut puntuació. En la resta de criteris les puntuacions són les màximes que es poden obtenir. Segons aquest resultat, en la mostra de projectes triats, la definició de l'estratègia de difusió i comunicació en les intervencions d'EpJG, en termes de justícia de gènere, presentaria febleses de manera majoritària.

Taula: Puntuacions obtingudes pels projectes seleccionats (elaboració pròpia)

Mod.	A. Criteri 1.3	C. Criteri 3.1	C. Criteri 3.4	C. Criteri 4.1
B1-P	no procedeix	no procedeix	no procedeix	no procedeix
C1-A	no procedeix	1	0,5	0
A1.2A	0,5	no procedeix	no procedeix	no procedeix
A1.2P	0,5	no procedeix	no procedeix	no procedeix
A5-P	0,5	no procedeix	no procedeix	no procedeix
B1-P	no procedeix	no procedeix	no procedeix	no procedeix
B1-P	no procedeix	no procedeix	no procedeix	no procedeix
C1-P	no procedeix	1	0,5	0
C4-A	no procedeix	1	0,5	0
A1.1P	0,5	no procedeix	no procedeix	no procedeix
A3-A	0,5	no procedeix	no procedeix	no procedeix
C1-P	no procedeix	1	0,5	1,5
A1.3P	0,5	no procedeix	no procedeix	no procedeix
A3-A LGTB	0,5	no procedeix	no procedeix	no procedeix
C2-A	no procedeix	no procedeix	no procedeix	no procedeix

- **Anàlisi qualitativa**

Per a realitzar una anàlisi de la mostra de projectes en termes quantitatius s'han revisat els formularis, identificant de quina forma s'integra la justícia de gènere en els diferents elements de la formulació, i on es concreten les principals febleses i fortaleces. Desglossant per programa (A, B i C), el resultat d'aquesta anàlisi seria el següent:

Aspectes destacables projectes programa A		
La major part dels projectes incorpora l'enfocament de gènere a través de:	Alguns dels projectes incorporen l'enfocament de gènere a través de:	Un nombre rellevant de projectes no incorporen l'enfocament de gènere a través de:
<ul style="list-style-type: none"> – Argumentació de l'alineament amb la fita de justícia de gènere – Context i justificació – Identificació del mapa d'actors – Mecanismes – Metodologia 	<ul style="list-style-type: none"> – Anàlisi d'impacte – Anàlisi dels factors de risc – Anàlisi dels factors externs – Anàlisi de resistències 	<ul style="list-style-type: none"> – Objectius – Visibilitat en el pressupost – Processos de seguiment i avaluació – Factors de sostenibilitat

Aspectes destacables projectes programa B		
La major part dels projectes incorpora l'enfocament de gènere a través de:	Alguns dels projectes incorporen l'enfocament de gènere a través de:	Un nombre rellevant de projectes no incorporen l'enfocament de gènere a través de:
<ul style="list-style-type: none"> - Argumentació de l'alineament amb la fita de justícia de gènere - Identificació de la situació de vulneració de drets i les seves causes - Objectius - Identificació del mapa d'actors - Metodologia - Estratègia de sortida i factors de sostenibilitat - Anàlisi de factors de risc - Metodologia 	<ul style="list-style-type: none"> - Context i antecedents - Processos de seguiment i avaluació - Visibilitat en el pressupost 	<ul style="list-style-type: none"> - Aliances amb organitzacions de dones o feministes

Aspectes destacables projectes programa C		
La major part dels projectes incorpora l'enfocament de gènere a través de:	Alguns dels projectes incorporen l'enfocament de gènere a través de:	Un nombre rellevant de projectes no incorporen l'enfocament de gènere a través de:
<ul style="list-style-type: none"> - Argumentació de l'alineament amb la fita de justícia de gènere - Identificació de la situació de vulneració de drets i les seves causes - Definició del vincle local-global - Contextualització a la ciutat de Barcelona - Relat del canvi - Identificació dels grups de població vinculats al projecte 	<ul style="list-style-type: none"> - Objectius - Anàlisi de factors externs - Anàlisi de riscos - Anàlisi de resistències - Identificació de sinergies 	<ul style="list-style-type: none"> - Estratègia de comunicació

Com a síntesi, podem destacar que els elements de la formulació en els quals trobem febleses en termes de transversalització de l'enfocament de gènere serien, en primer lloc, la visibilitat en el pressupost, seguit dels objectius del projecte, processos de seguiment i avaluació, i factors de sostenibilitat, tal com s'observa en la següent taula-resum:

Taula: Resumeixen febleses i forteses (elaboració pròpia)

ÀMBIT / DIMENSIÓ	DESCRIPCIÓ	Integrat
Disseny	Alineament amb la fita Justícia de Gènere	●
	Context i justificació	●
	Objectius del projecte	●
	Metodologia	●
Estructura (Eficiència)	Visibilitat en el pressupost	●
	Processos de seguiment i avaluació	●
Resultats (Eficàcia)	Vectors de canvi	●
	Impacte	●
Processos (coordinació, lideratge, implicació institucional)	Identificació d'actors	●
	Aliances amb organitzacions i institucions	●
Sostenibilitat	Factors de sostenibilitat	●

- Correctament integrat en la major part dels projectes
- No integrat en un nombre rellevant de projectes
- Parcialment integrat en un nombre rellevant de projectes

- **Observacions sistematitzades**

1. Els 15 projectes analitzats presenten un sòlid alineament amb la fita justícia de gènere. A excepció de 3 dels projectes (20%), la resta s'alineja, a més, amb unes altres fites: 2 dels projectes aborden les 4 fites (13,33%) i 5 projectes (33,33%) aborden 3 fites. La distribució és la següent: 60% justícia econòmica, 53,33% justícia ambiental i 26,67% dret a migrar.
2. El 46,67% dels projectes seleccionats aborden l'objectiu 3 del PDJGB (promoure la justícia de gènere). Altres objectius són: 5 (promoure la garantia de l'exercici de DDHH i drets dels pobles) amb un 20%, 1 (promoure la justícia econòmica), 2 (fomentar la justícia ambiental), 6 (protegir els drets humans de persones en situacions d'emergència), 7 (fomentar la cultura de la pau i la no violència) i 8 (promoure la governança democràtica de les ciutats), amb un 6,67% cadascun.
3. En coherència amb la puntuació obtinguda en el marcadore de gènere, els projectes incorporen aquest enfocament en gairebé tots els seus elements, fins i tot amb freqüència, en aquells que no es valoren a través del marcadore de gènere, com poden ser la identificació de sinergies, anàlisi de riscos, factors externs i resistències, descripció dels antecedents del projecte, definició del vincle local-global en els projectes del programa C, anàlisi d'impacte, i estratègia de sortida i factors de sostenibilitat. Això és indicatiu que en alguns projectes l'enfocament està incorporat de forma més sòlida del que es pot inferir a través del marcadore de gènere.
4. En aquesta mostra de projectes, les principals mancances s'han trobat a nivell de visibilitat en el pressupost, i de processos de seguiment i avaluació, amb febleses també en relació als objectius, factors de sostenibilitat i aliances amb organitzacions i institucions. A excepció del relatiu als factors de sostenibilitat, aquests aspectes negatius són visibles a través del marcadore de gènere.
5. La major part dels indicadors del marcadore de gènere no permeten focalitzar en una anàlisi qualitativa del seu compliment, ja que no inclouen cap ponderació ni puntuacions intermèdies, en funció del grau de correcció. En alguns dels projectes analitzats es comprova que, si existeixen referències, encara que siguin vagues o poc rellevants, s'atorga la puntuació, sobrevalorant a vegades alguns dels projectes i equiparant-los de forma poc equitativa a uns altres que incorporen l'enfocament amb major profunditat i correcció.
6. La mostra de projectes inclou diverses intervencions que destaquen especialment per la solidesa amb la qual es incorpora l'enfocament de gènere, trobant-se escasses febleses a nivell de formulació. És el cas de 2 de les intervencions de la modalitat B1P, una d'elles executada a Cuba i El Salvador, i la segona a Sarajevo, aquesta última amb la participació tècnica de l'Ajuntament de Barcelona. A més dels projectes de les modalitats A1P, A3A i C2A. Per part seva, és de destacar que el projecte A3-A LGTBI aborda la justícia de gènere de forma molt sòlida des d'una doble perspectiva: si bé la intervenció està específicament dirigida a la promoció dels drets del col·lectiu LGTBIQ+, visibleta tant les relacions de poder jerarquitzades en la norma CIS heterosexual, com també les dobles opressions que pateixen les dones LGTBIQ+ (com a persones LGTBIQ+ i com a dones) i les discriminacions que les dones lesbianes i trans sofreixen, fins i tot, dins del propi col·lectiu LGTBIQ+ pel fet que, amb freqüència, els homes LGTBIQ+ també reproduïxen la cultura masculista.